

De «SEMSE» kroniek

SCHRANSLODE

1990 Semet

Typeschrift

9^e Jaargang

Nr 2

Juni 1993

Heemkundige kring
' 'DE SEMSE' '

opgericht in 1985
identificatienummer 23403/86

Zetel: Schranshoeve
Stijn Streuvelsstraat 92
1980 Zemst (Epegem)

Briefwisseling: Vredelaan 48
1982 Zemst (Weerde)

Van Eyken Norbert, voorzitter
Floridoor Gustaaf, ondervoorzitter
Vanderbeken Colette, penningm.-secretaris
De Smet Gerda, redactie
Kardux Ton, pers
De Boeck Paul, cafetaria
Deboeck Elisa, genealogie-familiekunde
De Blander Walter, publiek
Vandermeiren André, bestuurslid
Van Relegem Louis, bestuurslid

Wens je meer informatie over onze werking...
of nog beter wens je lid te worden, neem
dan contact met een van onze bestuursleden.

Voorwoord

Juni 1993.

Heel wat is al afgewerkt van ons programma.

Op het Internationaal Genealogisch kongres, ingericht door de Hazadatarelatiegroep-V.V.F Gouw Antwerpen te Malle, werd onze interesse voor genealogie nog maar eens aangewakkerd door de gelegenheid die ons geboden werd voor het inkijken van de tienduizenden nog niet eerder gepubliceerde gegevens.

Op de algemene statutaire vergadering van 25/3 werd Liza De Boeck als nieuw bestuurslid met algemene stemmen aanvaard. Zij neemt de taak op zich de genealogie of familiekunde te promoten in onze kring.

Ons bestuurslid Staf Floridor werd met handgeklap tot onder-voorzitter verkozen. Diezelfde avond gaf de heer Jos Hendrickx, voorzitter van de heemkring Glabbeek, een voordracht met dia's over heraldiek.

Op het initiatief "boekenbeurs" van het Centrum Brabantse geschiedenis-K.U. Brussel hebben we gereageerd en onze boekenstand genoot een ruime belangstelling.

Het colloquium educatief-toerisme te Knokke-Heist is voor ons, heemkundigen, een profiteerrolle van het smaakpalet geweest. Ook de sprekers over natuureservaten, educatief toerisme, musea en bouwkundig erfgoed waren prima.

Met 18 personen gingen we op bezoek bij de heemkundige kring "De Swaene" in Anderlecht. Onder de kundige leiding van Mevrouw Myriam Van Varenbergh, voorzitter, hebben we genoten van het bezoek aan het Erasmushuis - Begijnhof en van de gastvrijheid van de kring.

De heemkring "Botermolen" te Keerbergen verzorgde de organisatie van de algemene statutaire vergadering van Gouw Vlaams Brabant. Interessante gegevens kwamen aan bod, zoals de constructie van karren en de keuze van het gebruikte hout, de evolutie van het kar-gebruik, bronnen en iconografie, typologie en verspreidingspatroon. Deze thema's werden besproken door de heren Van Den Bosch en Jordaens, beiden museumconservators van Keerbergen en Essen.

De Gouwdag Vlaams Brabant van 16/5 te Glabbeek startte onder een goed gesternte. Het werd een succesdag qua sprekers, muziek en zang. De busrit ging langs de mooie hoekjes van de omgeving.

De 35ste meiboomplanting had plaats in Ter Speelbergen, de woning van de familie Jozef Weyns, met als thema "Speelbergse eieren".

"In mei leggen alle vogeltjes een ei. In mei dan breken wij ter Speelberg uit ons ei. In mei regeert in 't land van Heist de danspartij. In mei begint Moeder natuur een nieuwe lei. In mei komt Weyns zijn zonnewegen hier voorbij. In mei beroert ook weer dit meifeest U en mij. Want uit een kiem gekomen zijn wij verwant aan bomen"
schreef Joz de Cock.

Beste heemvrienden, wij wensen U allen een aangename zomer en een goed verlof.

Van de koe in de wei tot de moderne melkerij. 100 jaar melkerijgeschiedenis in Vlaanderen .

Dr. Henri Vannoppen .

De veestapel was een rijkdom voor de dorpsgemeenschap . Het vee zorgde voor de trekkracht(koegespannen), voor de mestproductie,voor de vleesproductie en voor de zuivelproductie. Het vee bleef in sommige delen van Brabant meestal op stal ,in andere delen op de weide . Men kende hooiweiden en weiden om te grazen. Vee roept heel wat problemen en belangstellingspunten op: het veevoeder, het dekken van de koe, het kalveren ,de veehandel en het melken van de koe.

Het melken was een typische vrouwelijke bezigheid. De driepikkel of de melkstoel,de melkemmer en de melkkruik zijn hier maar enkele elementen van. De melkproductie nam massaal toe van 2000 l per jaar in 1913 tot 3400 l per jaar in 1950 en dan spreek ik nog niet over de turbokoe. Er is ook de melkhandel met de verkoop van de zoete melk in de stad . Dit gebeurde met de melkkruiken op de schouder via de trein of met de hondekar. Het afromen van de zoete melk zodat men room of zaan bekam en afgeroomde melk of klein melk is een volgend element . Het afromen gebeurde met een melkteil en later met een afromer of roomcentrifuge ,dikwijls van bij Melotte in Remicourt of van Persoons in Tildonk. In 1881 verscheen de eerste afromer. Het boteren was een volgende fase. De room werd verdeeld in boter en karnemelk of botermelk. De boterpot, het botervat en de botermolen waren in dat kader belangrijke instrumenten,zonder de boterklopper van de huisvrouw te vergeten. De boter werd gewassen en gekneed . Kaas maken behoort eveneens tot de zuivelsector,denk maar aan de platte kaas, aan de Brusselse kaas, aan de pottekaas, aan de Herfse kaas. Hiervoor had men stremsel nodig en men moest de wrongel van de wei scheiden. Tot daar de verschillende bewerkingen .

De idee om een melkerij op te richten kwam uit Denemarken. In 1883 werd de eerste Belgische melkerij gesticht te Gent . In 1887 kwamen de eerste industriële melkerijen tot stand te Stabroek en te Cul des Sarts bij Couvin. We zitten in de landbouwcrisis van de jaren 1880-90 en de landbouwers schakelen over van de graanteelt naar de veeteelt,die ook minder arbeidsintensief is. De hereboeren verdwijnen en schakelen over naar de industrie met o.a. brouwerijen en stoommelkerijen. De kleine boeren hebben niet voldoende melk om op regelmatige tijdstippen te boteren en gaan de melkerij in het begin meestal privémelkerijen later naar de cooperatieve melkerijen die meestal onder invloed van de Boerenbond stonden. Van 4 melkerijen in 1887 ging men naar 327 melkerijen in 1898 in België. De handmelkerij deed ongeveer

het zelfde als de boerin maar op grotere schaal. In Kwerps bleef de handmelkerij van de Boerenbond van het einde van de 19 de eeuw bewaard: een kamertje en een keldertje. Men had er een afroemer, een botervat en een douche. De boter werd in de kelder bewaard. De eerste cooperatieve melkerij werd opgericht in 1888 te Oostkamp. Het was een handmelkerij. In brabant verscheen de eerste in Peutie in 1889. Per parochie ,zelfs per gehucht of per buurtschap verzezen melkerijen. We vinden ze terug in de Annuaire du Commerce. Er was een grote concurrentie met de stoommelkerijen. Deze konden pasteuriseren op 90 o wat niet mogelijk was bij de handmelkerijen. Deze maatregel werd onder druk van de Boerenbond niet doorgevoerd. Heel wat stoommelkerijen hadden een ijskelder om de boter te bewaren. Ze waren dikwijls verbonden met een maalderij in Vlaanderen of met een zagerij in Wallonie. Men mag niet vergeten dat de melkerijen machtsinstrumenten werden ook op politiek gebied . De locale ruzies, de dorpsvetes werden beslecht rond de melkerij. Het politieke leven van Erps-Kwerps draaide rond de lijst van de cooperatieve melkerijen en rond de lijst van de stoommelkerijen of cooperatief initiatief tegen privéinitiatief. In Arville in Luxemburg had men de Laiterie Libérale tegen de Laiterie Catholique in 1910. Heel wat kasteelheren richtten melkerijen op, die verbonden waren met hun kasteelhoeve. Zoals in het zuiden van Nederland probeerden men de kleine boeren van de verleiding van het socialisme af te houden door de cooperatieve gedachte van de handmelkerijen en door het corporatisme van Hellepute (Boerenbondgedachte). Tijdens het interbellum konden de melkerijen moderniseren . Door de electriciteit werden heel wat cooperatieve melkerijen, tevoren handmelkerijen, modern. De pasteurisatie werd in 1932 door Dr. Stassano ontdekt en toegepast in de melkerij van Rotselaar. In 1938 kwam de Nationale Zuiveldienst als een parastatale tot stand . Heel wat melkerijen verdwenen met de Duitse bezetting. Op 17 augustus 1940 kwam het Besluit op de levering van koemelk. De verplichte pasteurisatie werd opgelegd. Gevolg: de handmelkerijen werden opgedoekt. Er kwam ook een nieuwe indeling van de winningsgebieden waardoor opnieuw een reeks melkerijen wegvielen. Ze werden meestal na de oorlog niet meer in werking gesteld. Men kreeg dan ook duidelijk een concentratie van melkerijen. Na W.O.II werden heel wat moderne methoden ingevoerd of verbeterd: de pasteurisatie, de sterilisatie, de Ultra Hoge Temperatuur methode, het homogeniseren en de bereiding van melkpoeder. De zuivelfabrieken gingen langzaam achteruit. Van 187 in 1965 waren er nog 107 in 1970. In Brabant heeft men in 1993 nog 9 zuivelbedrijven die minstens 1 miljoen l melk ontvangen en behandelen ,maar het zijn niet allemaal melkerijen. Het aantal landbouwers met melkkoeien is sterk verminderd ,de E.G. heeft melkquota's ingevoerd. Op een eeuw is er heel wat veranderd in de zuivelsector en is het voor een heemkring belangrijk dat ze deze evolutie noteert via de laatste schriftelijke ,monumentale en orale bronnen die er nog zijn . Het was een lang verhaal van de koe in de wei tot de moderne melkerij.

NATUUR EN TOERISME: EEN VERSTANDSHUWELIJK

Een zeer beknopte historiek

Het kusttoerisme begon zich te ontwikkelen gedurende de 19 de eeuw. De voornaamste motivaties voor de begoede burgerij om zich naar de kust te begeven waren enerzijds de veronderstelde therapeutische eigenschappen van het zeeklimaat en anderzijds de esthetische belevingswaarde van de als woest beschouwde kustlandschappen: strand, duinen en polders. De ontwikkeling van de badplaatsen ten koste van het natuurschoon en van het ruraal karakter van de vissersdorpen deed reeds omstreeks de eeuwwisseling vanwege botanici en sommige kunstenaars, waaronder James Ensor, protest rijzen. In 1929 kwam zelfs de Vlaamse Toeristenbond op voor het behoud van de duinen: "We eisen dat er 'n krachtige hand uitgestoken worde om toch de duinen op vele plaatsen te beschermen en in te richten tot toevluchtsoorden van flora en fauna in plaats van ze dwaas in golf- en bouwterreinen te veranderen ...". Ondanks deze waarschuwingen ging de verstedelijking van de Vlaamse kust verder. Vooral vanaf de vijftiger jaren tot op heden groeiden de badsteden uit tot een langgerekte agglomeratie die zich uitstrekt van De Panne tot Knokke.

Wat een goede ruimtelijke ordening had kunnen vermijden ...

Van de ongeveer 6 000 ha duingronden die de Vlaamse kust ooit rijk was blijft amper wat meer dan de helft over, waarvan nog steeds 400 ha op de gewestplannen voorzien zijn als woon-, recreatie-, gemeenschapsvoorzieningen- en militair gebied. Het overblijvend duinenareaal is versnipperd tot een archipel van onderling geïsoleerde groene eilanden in een zee van beton. Ook de reeks overgangen van strand over duinen naar polders is aan de gehele Vlaamse kust nauwelijks nog te vinden. Ofwel zijn zeereep- en middenduinen bewaard gebleven, maar is de duin-polderovergangzone, ook binnenduinrand genoemd, volgebouwd (bv. te Heist), ofwel staan de middenduinen via de binnenduinrand nog in verbinding met de polders, doch zijn de zeereepduinen verkaveld (bv. te Sint-Idesbald). De meest uitgestrekte duinrestanten worden aangetroffen daar waar de Duinstreek aan de Vlaamse kust van nature uit het breedst is: het gebied tussen de Ijzermonding en de Fanse grens, en het gebied ten oosten van Knokke.

Wat overblijft van de Duinstreek van het Zwin te Knokke beslaat in totaal nog een oppervlakte van ongeveer 590 ha, het golfterrein (ruim 70 ha) en de slikken en schorren van het Zwinreservaat (125 ha) inbegrepen. Naar de normen van de Belgische kust is dat een vrij groot gebied, doch in vergelijking met de 5 000 ha van het Noordhollands duinenreservaat is dat nog steeds niet zeer indrukwekkend. Wel moet toegegeven worden dat Nederland behalve over een stringente ruimtelijke ordening ook nog over een duinareaal beschikt dat tien maal groter is dan het oorspronkelijk duinenareaal van België.

Achteruitgang van de kwaliteit van de natuur

Een drastische inkrimping van het duinenareaal tengevolge van de urbane wildgroei, een te sterke recreatiedruk (betreding) op de te beperkte oppervlakte van de overblijvende open ruimten, de droogtrekking door de waterwinning (ook een gevolg van het kusttoerisme) en het ontbreken van een aangepast natuurtechnisch beheer, leiden tot een degradatie van het duinlandschap en tot een verarming van de duinflora en -fauna. Wat niet dichtgroeit met Duindoorn wordt tot kale zandplekken stukgetreden door de recreanten. Deze ongunstige evolutie grijpt op heden nog steeds plaats.

Het geomorfologisch systeem waarin strand en duinen in de elkaar afwisselende perioden van kustaangroei en -afbraak fungeren als communicerende (zand-)vaten is ontregeld door het grotendeels tot aan de voorduinen volbouwen van de kust. In periodes van kustafbraak kunnen de tot flats en stenen zeedijk gebetoneerde duinen geen zand meer leveren aan het strand, dat dan maar blijft ontzanden. Het strand moet dan door zandopspuitingen kunstmatig worden opgehoogd. Tengevolge van de intensieve betreding door de strandrecreanten krijgt de vegetatie echter weinig of geen kans om het opgespoten zand te fixeren en binnen de kortste keren wordt dat materiaal dan ook weer afgevoerd door de zeestroming. Het is o.m. dat opgespoten en door de zeestroming weer afgevoerd zand dat te Knokke bij vloed afgezet wordt in het krekensysteem van het Zwinreservaat en op die manier de versnelde verzanding van slikken en schorren veroorzaakt.

De strandrecreatie vernietigt niet alleen de vloedmerk- en Helmvegetaties die zich in natuurlijke omstandigheden op de hogere strandgedeelten en de voorduinen zouden moeten ontwikkelen, maar verhindert bovendien het broeden van verscheidene strandvogelsoorten. Zo zijn de Dwergster en de Strandplevier als broedvogels langs onze Vlaamse kust nagenoeg verdwenen.

Uit dit alles blijkt dat de ongebreidelde ontwikkeling van het kusttoerisme de basis waaruit dat kusttoerisme ontstaan is en waarop het nog altijd steunt, nl. de strand-, duin- en polderlandschappen waaraan de kust haar eigenheid te danken heeft, aan het vernietigen is. Voor een duurzame toeristische ontwikkeling zijn natuurbehoud en landschapszorg essentieel, en moet de huidige ruimtelijke ordening van de vraag omgebogen worden naar een ruimtelijke ordening van de draagkracht. Dat laatste is de doelstelling van het Structuurplan Vlaanderen dat momenteel in opdracht van de Vlaamse Regering wordt uitgewerkt.

Meer ruimte voor de natuur

Hoe kleiner een natuurgebied, hoe meer het onderhevig is aan storende randeffecten, hoe onvollediger het ecosysteem is en hoe moeilijker het zich van perturbaties kan herstellen.

Voor de zeer dynamische kustecosystemen geldt nog meer dan elders dat de waarde van een natuurgebied ook toeneemt met de toenemende uitgestrektheid van dat gebied. Enerzijds omdat hoe groter het gebied is, hoe meer ongestoord natuurlijke geomorfologische, hydrologische en vegetatiedynamische processen zich kunnen voltrekken. Anderzijds omdat de buffercapaciteit en de draagkracht van gebieden t.o.v. onder meer passieve recreatie groter wordt naarmate die gebieden een grotere oppervlakte beslaan. In een natuurreservaat van duizend ha kunnen doorgaans meer wandelaars toegelaten worden zonder dat zij onherstelbare schade aanrichten, dan in een natuurreservaat van slechts 100 ha.

De realisatie van de momenteel in een ontwerpfase verkerende Groene Hoofdstructuur van Vlaanderen beoogt het vergroten, het onderling ruimtelijk en functioneel verbinden en tenslotte optimaal beheren van de momenteel sterk versnipperde Vlaamse natuurgebieden. Voor de Zwinstreek zou dat concreet kunnen betekenen dat het Blinkaartbos, de Kalfduinen en het overig gedeelte van de duinen van de Oude Hazegraspolder, de Zwinbosjes, het Zwinreservaat, de

Dievangat- en de Hazegatkreken en nog andere waardevolle elementen van de Zwinpolders als één ruimtelijk en functioneel coherent natuurkerngebied zouden kunnen ingericht en beheerd worden.

Tengevolge van de voor de landbouwsector ongunstige economische context, zou in de nabije toekomst heel wat landbouwgronden door de landbouw kunnen afgestoten worden, waardoor de nodige ruimte zou kunnen geboden worden voor de uitbreiding van het momenteel onhoudbaar klein natuur- en bosareaal. Ook de nijverheids- en immobiliensectoren werpen echter momenteel een begerige blik op de mogelijk vrijkomende landbouwgronden. In een Vlaanderen dat wereldrecordhouder is inzake de beperktheid van de open ruimten per inwoner (1), zullen natuurontwikkeling en bosuitbreiding meer dan ooit de hoeders worden van de open ruimten.

Maatschappelijk draagvlak

De natuur zou wellicht het best gediend zijn door een volledige ontoegankelijkheid voor het groot publiek. Echter zouden uitgestrekte open ruimten die uitsluitend door met verrekijker, loep en determinatietabellen gewapende vakidiote wetenschappers en een handvol boswachters en bosarbeiders mogen bezocht worden, weinig maatschappelijk verantwoord zijn in een dichtbevolkt en sterk verstedelijkt Vlaanderen, waarvan de urbane bevolking wel eens de betonen asfaltwoestijn wil ontvluchten. Dit geldt weer eens des te meer aan de kust die een zeer grote hoeveelheid vakantiegangers uit het binnen- en ook het buitenland opvangt. Ook dat laatste verschijnsel maakt dat het behoud van natuur en landschap langs de kust niet alleen van de lokale bevolking en overheid mag afhangen, maar als een gewestelijke en zelfs internationale verantwoordelijkheid moet beschouwd worden.

Bos, natuur en landschap hebben naast een ecologische dus ook (o.m.) een sociale functie te vervullen. Bovendien moeten de aanspraken van het natuurbehoud inzake areaal en middelen door een voldoende groot gedeelte van de bevolking worden gesteund. Hiertoe is het door natuureducatie herstellen van de verbondenheid tussen de mens enerzijds, de natuur en het landschap als cultuurhistorisch erfgoed anderzijds noodzakelijk.

Het "kusttoeristenpubliek" kan ruwweg in drie categorieën opgedeeld worden:

- de zuivere recreanten die hun activiteitenradius beperken tot het vakantiedorp en/of het strand en de zeeerepduinen;
- de toeristen die benevens recreatie op het strand, ook eens graag genieten van het duin- en polderlandschap via fietstochten of wandelingen (naar verluidt de grootste groep);
- de toeristen die specifiek in de natuur geïnteresseerd zijn en hun verblijf aan de kust hoofdzakelijk aan natuurverkenning wijden.

Een bijzondere uitdaging voor de natuureducatie is alvast de eerste groep tot de levenswijze van een van de overige twee groepen te bekeren.

De maatregelen die natuurbehoud en (passieve) natuurrecreatie moeten verzoenen kunnen als volgt samengevat worden:

1. De totale oppervlakte aan beheerde ruimtelijk aaneengesloten natuurgebieden moet sterk uitgebreid worden teneinde onder meer de ecologische draagkracht van die gebieden tegenover de recreatiedruk te vergroten;

(1): 10 a landbouwgrond - vergelijk dat met Japan: 11 a ! - en 2 a bos per inwoner.

2. Ten zuiden van de Vlaamse kustagglomeratie moet op biologisch minder waardevolle gronden (doorgaans akkers in de droge sfeer) een uitgestrekte bossengordel worden aangelegd. Deze bebossing kan op middellange termijn minstens vier doelstellingen realiseren:

- als wandelbos schept het een bijkomende ruimte voor passieve recreatie, waardoor het maatschappelijk meer aanvaardbaar wordt de toegankelijkheid voor het groot publiek van een gedeelte van het (ecologisch zeer kwetsbaar) duinenareaal te beperken; kortom verlagen van de recreatiedruk op strand en duinen;
- beplanting met inheemse loofboomsoorten van biologisch minderwaardige droge gronden betekent op middellange termijn een biologische verrijking voor het betrokken gebied;
- de aanwezigheid van een bossengordel zal een wal opwerpen tegen de verstedelijking, die, nu de duinstrook met bebouwing oververzadigd is, riskeert de polders aan te tasten;
- de bossengordel zal het kwetsbare grondwater van de duinen beschermen tegen verontreiniging door o.m. de landbouw in de polders.

3. Het "vrij" bezoek aan natuurgebieden moet gedisciplineerd worden door enerzijds sensibilisatie van het publiek via grootschalige opvoedingscampagnes in de media en in het lager en middelbaar onderwijs, en anderzijds een betere bewaking van de natuurgebieden, waarin tevens via meertalige borden wandelpaden duidelijk afgebakend moeten worden.

4. De verkeerswegen die het platteland doorkruisen moeten fiets- en voetgangervriendelijker worden ingericht. Het autoverkeer moet sterker gedisciplineerd worden (snelheidsbeperkingen). De wandelroutes kunnen waar er floristische of faunistische bezienswaardigheden zijn uitgerust worden met educatieve borden en observatiefaciliteiten (gemakkelijk bereikbare schuilhutten). Om de visuele verstoring van de avifauna te vermijden, kunnen waar nodig langs de wegen houtkanten met inheemse struiksoorten aangeplant worden, zonder de authenticiteit van het landschap te vervalsen.

5. Zowel in de voor het publiek ontoegankelijke als in de toegankelijke natuurgebieden kunnen regelmatig onder leiding van deskundige natuurgidsen geleide wandelingen georganiseerd worden. Het parcours voor dergelijke geleide wandelingen moet dermate uitgestippeld zijn dat er noch schade, noch verstoring aan de flora en fauna van het bezocht gebied wordt aangericht. Bovendien moeten de bezoekers opgedeeld worden in voldoende kleine groepen (maximum 20 personen) opdat de wandeling op een gedisciplineerde manier zou verlopen (geen lawaai, niemand die de uitgestippelde weg verlaat).

Besluit

De kust heeft haar toeristische attractiviteit grotendeels te danken aan haar specifiek natuur- en landschapspatrimonium. Het herstel en behoud van natuur en landschap is dus van vitaal belang voor een duurzaam kusttoerisme. Het zou dan ook logisch zijn landschapszorg, natuurbeheer en -ontwikkeling minstens gedeeltelijk te laten financieren met middelen afkomstig van de toeristische opbrengsten (de gebruiker, zoniet de vervuiler, betaalt!). Anderzijds is een offensief natuurbehoudsbeleid pas maatschappelijk haalbaar wanneer het publiek ook de kans krijgt van de resultaten van dat beleid te genieten. Natuur en toerisme zijn dus gedwongen te leren samenleven in een verstandshuwelijk.

ir. Jean-Louis HERRIER

3 april 1993

Literatuur

- ALBRECHTS, L. & Ch. VERMEERSCH (1993). Structuurplan Vlaanderen, aanvangsrapport: gewenste ruimtelijke structuur. Plangroep Structuurplan Vlaanderen, Brussel, 44 p.
- BAKKER, T.W.M., J.A. KLIJN & F.J. VAN ZADELHOFF (1981). Nederlandse kustduinen: landschapsecologie. Pudoc, Wageningen, 144 p.
- DE RAEVE, F. & L. LEBBE (1984). Duinen: de betekenis van de waterhuishouding voor flora, vegetatie en landschap. In: "Water voor Groen", Vierde Vlaams Congres voor Groenvoorziening, Vrije Universiteit Brussel, pp. 409-431.
- DE RAEVE, F. (1987). Flora en vegetatie van het Zwinbosjescomplex. In "Duinen" 1 (3), Blankenberge: pp. 60-75.
- DE RAEVE, F. (1991). Natuurontwikkelingsplan voor de Belgische kust. Eindverslag tweede fase, partim. vegetatiekunde. Een overzicht van een aantal ecologische basisdeterminanten en hun potenties voor natuurontwikkeling in de duinen en de aangrenzende gebieden langs de Belgische kust. Universiteit Gent, Laboratorium voor Morfologie, Systematiek en Ecologie van de Planten, in opdracht van het Instituut voor Natuurbehoud, Hasselt, 170 p.
- HERRIER, J.-L. (1989). Vegetatiekundige bijdrage tot de landschapsoecologie van de Duinstreek van het Zwin. Ongepubliceerd werk van einde studien, Rijksuniversiteit Gent-faculteit landbouwwetenschappen, 302 p. + bijlagen
- KELCHTERMANS, T. et al. (1991). De Groene Hoofdstructuur van Vlaanderen. Richtnota uitgegeven door de Administratie van Milieu, Natuur en Landinrichting, Brussel, 48 p. + 1 kaartblad.
- KELCHTERMANS, T. (1992). Vlaanderen in vorm. Oriëntatienota over het Structuurplan Vlaanderen, project 92/93. Kabinet van de Vlaamse Minister van Openbare werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse aangelegenheden, Brussel, 23 p.
- KLIJN, J.A. (1981). Nederlandse kustduinen: geomorfologie en bodems, Pudoc, Wageningen, 188 p.
- SIOEN, G. (1992). Actuele toestand en uitbreidingsmogelijkheden van het bos in West-Vlaanderen. Universiteit Gent - Faculteit Landbouwwetenschappen, 164 p. + Bijlagen.
- OSTYN, G. (1985). Evolutie van het duinareaal te Knokke-Heist. In: "2000 jaar Zwinstreek", uitgegeven door Mappamundi, Knokke-Heist, pp. 81-85.
- VAN LANDUYT, W. (1992). Natuurbehoud en recreatie in de duinen van de Vlaamse Westkust en van Noord-Frankrijk. Deel I: een beschrijvend overzicht van de duincomplexen tussen Duinkerke en Nieuwpoort. Westvlaamse Vereniging voor Vrije Tijd, vzw, Beernem, 98 p. + Figuren.
- VLAAMSE AVIFAUNA-COMMISSIE (Vlavico) (1989). Vogels in Vlaanderen: voorkomen en verspreiding, Bornem, 439 p.
- WELVAERT, F. (1985). Toerisme: verschijnsel in tijd en ruimte. In: "2000 jaar Zwinstreek", uitgegeven door Mappamundi, Knokke-Heist, pp. 68-80.

1893 - 1993

Frans Deboeck

NIT DE STAMBOOM DEBOECK

Deboeck Frans Jan
o Vilvoorde 4-7-1893

Gillaerts Maria Sophia
o Vilvoorde 5-12-1894
+ Vilvoorde 25-11-1980

x Vilvoorde 3-5-1924

I

Deboeck Rosalia Maria
o Vilvoorde 23-5-1925

Lauwers Alois Alphons Valere
o Weerde 16-6-1923
+ Vilvoorde 1-4-1986

x Vilvoorde 1-8-1949

I

I

Lauwers Frans Amelle Louis
o Mechelen 5-6-1955

Lauwers Louis Adolp Josef
o Mechelen 20-2-1957
x Duffel 21-2-1981
met Brants Maria

I

Lauwers Heidi Jeannine Frans

OUDERS

Deboeck Joannes Baptist
 o Perck 3-3-1830
 + Houthem 14-10-1903

Claessens Rosalia
 o Vilvoorde 4-12-1849
 + Houthem 12-7-1928

x Vilvoorde 1873

I

Deboeck Henricus
 o Perck 16-11-1873 + Vilvoorde 10-4-1954

Deboeck Joannes Baptist
 o Vilvoorde 10-6-1875 + Vilvoorde 24-1-1950

Deboeck Christina Philomena o Vilvoorde 13-11-1876 + Vilvoorde
 x Mannaerts André

Deboeck Anna Maria Virginia
 o Vilvoorde 24-6-1878 + Vilvoorde 9-1-1954

Deboeck Ludovicus Joannes
 o Vilvoorde 10-7-1879 + Vilvoorde 12-9-1882

Deboeck Seraphina o Vilvoorde 13-11-1880 + Vilvoorde
 x Janssens Petrus

Deboeck Ludovicus Joannes
 o Vilvoorde 11-11-1882 + Vilvoorde

Deboeck Alphonsus Josephus
 o Vilvoorde 4-5-1884 + Vilvoorde 8-5-1884

Deboeck Adelia Theresia o Vilvoorde 27-10-1885 + Peutie
 x Janssens Eduardus

Deboeck Joannes o Vilvoorde 19-9-1888 + Ukkel
 x Lombaets Rosalia

Deboeck Pierre Eduard o Vilvoorde 16-5-1891 + Houthem 5-10-1979
 x Vander Vorst Joanna

Deboeck Franciscus Jan o Vilvoorde 4-7-1893
 x Vilvoorde 3-5-1924 Gillaerts Maria Sophia

GROOTOUDERS

Deboeck Henricus
o Perck 17-11-1799
+ Perck

Rose Cornelia
Mechelen (vondeling) 17-10-1805
+ Perck 16-3-1850

x Perck 28-11-1827

I

Deboeck Frederic o Perck 21-2-1828 + 20- 3-1902
x Perck 2-9-1868 Van Dorpel Maria Elisabeth

Deboeck Joannes Baptist o Perck 3-3-1830 + 14-10-1903
x Vilvoorde 1873 Claessens Rosalia

Deboeck Josephus o Perck 30-10-1834

Deboeck Catharina Rosalia o Perck 14-3-1836
x Perck 23-6-1858 Vander Elst Gielelaus

Deboeck Joannes Franciscus o Perck 9-2-1838

Deboeck Maria Cornelia o Perck 27-7-1840

Deboeck Josephina o Perck 18-7-1843

Deboeck Joannes Henricus o Perck 20-2-1846

Deboeck Maria Aloisa o Perck 9-1-1850

Een voorouderlijk testament, opgemaakt te Weerde in 1792.

De familienaam *Van Asbroeck* is historisch zeer verweven met plaatsen zoals Weerde en Zemst. Eeuwen geleden zou er ongeveer op de grens van Epepegem en Grimbergen een *asbroeck* geweest zijn. Een *as* is een verkoold of dor bos en een *broeck* is een moerassig stuk land. Het zou hier dus gaan om een combinatie van de twee. Wanneer men de huidige uitzaaing van deze naam geografisch in kaart brengt (zie kaart K.U.L. aan het einde van dit artikel), zou deze theorie kunnen kloppen. De grens Epepegem-Grimbergen is volgens deze kaart het epicentrum van de naamverspreiding *Van Asbroeck*. Of er elders in (Oud-)Brabant nog *asbroeken* zijn, weet ik niet. De naam zelf is eeuwenoud en duikt reeds op in de vroegste Mechelse registers van de 14de eeuw. De naam kwam veelvuldig voor in de parochieregisters van Weerde en Zemst in de vroege 17de eeuw en later iets minder. Niettegenstaande was de hij één van de namen uit bovengenoemde gemeenten, net als *Lauwers*, *Van Steenwickel*, *Goovaerts*, *Buelens* en *Spruyt* te Zemst. Met deze laatsten waren de *Van Asbroeck*en te Weerde stevig verwant. Dit blijkt althans uit de parochieregisters, die voor de inwoners van Weerde ook te Zemst werden opgemaakt voor de periode vóór 1665. Ik heb deze familiebanden nog niet gedetailleerd onderzocht, doch dit hoeft men niet te doen om het onmiddelijk op te merken na het maken van enige steekproeven.

De persoon waar het hier over gaat noemt Antonia Francisca Van Asbroeck. Zij was in 1758 te Weerde gehuwd met Nicolaes Spruyt, een zelfstandig landbouwer. Deze beroepsgroep was te Zemst en zeker te Weerde fors in de minderheid. In de 18de eeuw vormden de *cossaeten*, later *dagloners* genoemd stevig de meerderheid. Waarschijnlijk waren deze takken van de *Van Asbroeck*en en de *Spruyten* eeuwenlang bezitters of erfpachters van gronden. Sommige personen te Zemst zullen zich nog herinneren dat een familie *Van Asbroeck* nog gronden bezat aan *De Brug* te Zemst, vóór de aanleg van de E19. Eén van de laatste nazaten en naamgenoten van deze familie was Catharina Clementina Van Asbroeck gehuwd met Felix Alcide. In volgende schets zijn haar familiebanden met de *testatrice*, waarvan sprake, opgetekend.

Notaris Verstraeten volume van 1792: fol 72

12 februari 1792

Testament van de wed. Nicolaus Spruyt ingesetene van Weerde.

In den Naem Gods amen

Cond ende kennelijk sij een ieder dat op heden desen 12 febr 1792 voor mij als openbaer notaris, bij sijn majesteyt Souverijnen Raede van Brabant gead. binnen Sempse residerende present getuigen naergenoempt is gecompareert

ende verschenen Antoinette Van Asbroeck weduwe Nicolaus Spruyt inges van Weerde, aen mij notaris van evenlange bekend, siek te bedde liggende nogtans haer verstant ende sinnen alomme magtig ende gebruijckende gelijk aen mij Notaris ende getuijgen genoegsaem heeft gebleken welcke comparante overdenkt de cranckheijd ende brooshijd der menschen verstaen de sekerhijd der dood enz d'onsekeren ure der selve, daerommen het soeckende te schijden uyt desen weirelt sonder alvorens gedisponeerd te hebben der .ijdelijke goederen om haer bij god almachtig op desen weirelt verleent verclaerd daer van uijt haeren eijgen ende liberen wille sonder inschijdinge om iemand te disponeren op de volgende mensen.

Voor eerst recommandeerd sij testatrice haere siele connende te schijden uyt haer sterfelijk lichaam aen de oneyndelijken bermartighjd gods ende doorspreuken van de allerhijligste maagt moeder gods maria ende den heelen hemelschen geselschappen willende dat haer dood lichaem begraven word op gewijd aerde met het demand er kerckelijke lijdendiensten volgens staet ende cond. boven dien wilt ende begeert sij testamentrice soo t'haerder siele Leuffemisse als wijlen haeren voors'. man sullen gecelebreerd worden dertig lezene missen ten lesten ende vollen is cretu van haeren hiernaer te noemen erfgen mobiliair.

item laet ende maeckt sij testatrice aen Antoinette van Asbroeck dogter Jan Francis waerover sij vuntinder¹ is haere goude bewijs voor eene gedenkmisse item laet ende maeckt sij testatrice aen haer dogter Elisabeth Spruyt² in houwelijk met Jan Francis Van Asbroeck honderd vijftig³ guls courant te trecken van haeren broeder ende susters ses weken naer doode der testatrice item laet ende maeckt sij testatrice aen haeren sone ende twee dogters joannes, anna catharina ende marie Spruijt² alle haere meubilaire effecten, geld goud ende silver besen granen op den solder los beuk ende inst regt inclus, boven dien wilt & begeert sij testatrice dat haer drij laestgenoemde kinderen t'samen sullen mogen blijven bewoonen⁴ ende gebruiken t'hunner profijten, den huijsen hoff & landen sonder daer voren iets te moeten betalen ofte vergoeden aen haere ander dogter Elisabeth, mits dragende ende betalende allen de schulden Lasten ende diensten ende de voormoges specificeerde honderdvijftig guld

Ende comende hier mede ter dispositie van allen ende payetijten haeren

¹ = Meter of doophefster. *Vunt* = (doop)vont.

² Om aan genealogie te doen dient men soms vanaf de 18de eeuw beroep te doen op actes zoals testamenten om het bewijs te leveren van bestaan van familielijnen.

³ Ter vergelijking: Van 2000 gulden kocht men in die periode te Mechelen reeds een deftig burgershuis.

⁴ Ook van de woonplaats van sommige personen wordt een beeld gecreëerd.

immeubele goederen soo alsch chijnsgoederen leengoederen als alle andere geen gereserveerd immers waer van hier vorens niet en is gedisponeerd, verclard sij testatrice allen de selven te laten ende te maeken aen haere voorste vier kinderen op den lest voors hoofde gelijk sonder eenig prerogatief van desen ofte onder over ofte de kindskinderen bij represenstatie schutitze gewijsen nominerende de selven haere kinderen voor haere eenige ende imirverzele erfgenaemen met vollen regten van institutie: Ende oft het geval was nu niet en kapt, dat er een often meerder voors: kinderen munisreerden tegens dese haere disposities, ofte eenig voordeel in het leengoed wilden pretenderen soo seffens deert sij testatrice dusdanig onwilligten uyt haeren agterte laten garden:ten latende hebben het selven an den gene die hiernaer

Verclarende sij testatrice dit ten delen haeren uijtersten willen ende begeerte ordonneren dat het selven naer dood sal effect sorteren t'sij bij forme van testament codicille donatie causa mortis oft andersins gelijk het alderbest sal connen davideren, niettegenstaende eenige costuijmen oft regten ter contrarie derogerende sij testatrice aen alle de selve mits desen tot den dood ende tenietdoende alle testamenten & andere acten smaekt hebben en van uijtersten willen die sij voor dathe dese sonde mogen hebben gemaekt dan willen-de van dit alleen offert sorteren informe als hierboven allen dat sij testatrice reserveerd haeren vermeerderen verminderen ende veranderen soo den Wils alst haer gelieft

Aldus gedaen & gedresseerd binnen Weerde t'haeren woonhuys ten vijf, maende & jaere als boven, present s: joannes josephus & guill: mertens als getuigen hier toe aenzogt & gevraegt door mij nots aen de testatrice & getuijgen oft sij condon schrijven heeft de testatrice geendre oor neer & getuijgde daer D'merck van + antoinette van asbroeck verclarende niet te connen schrijven

gilliam mertens jiverstraeten nots jan joseph Engels

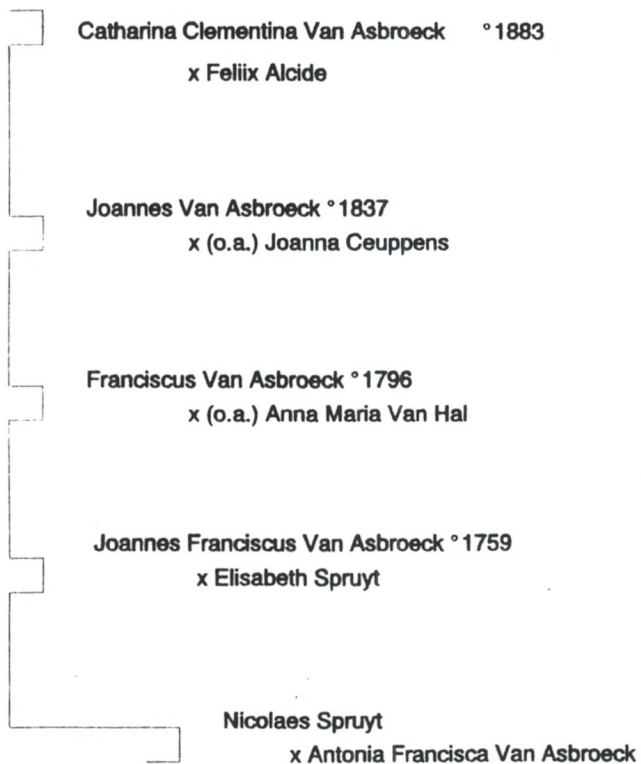
Notaris Joannes Josephus Verstraeten, waarschijnlijk afkomstig van de streek van Kampenhout, resideerde vanaf 1781 te Zemst, waar hij later het ambt van burgemeester bekleedde⁵. Zijn eigenlijk beroep was in feite landmeter⁶. Wie vóór deze periode het notariaatsgegevens aangaande (inwoners uit) Weerde en Hofstade wil onderzoeken, dient op het stadsarchief van Mechelen de minuten van Notaris C.P. Van Hesen⁷ eens

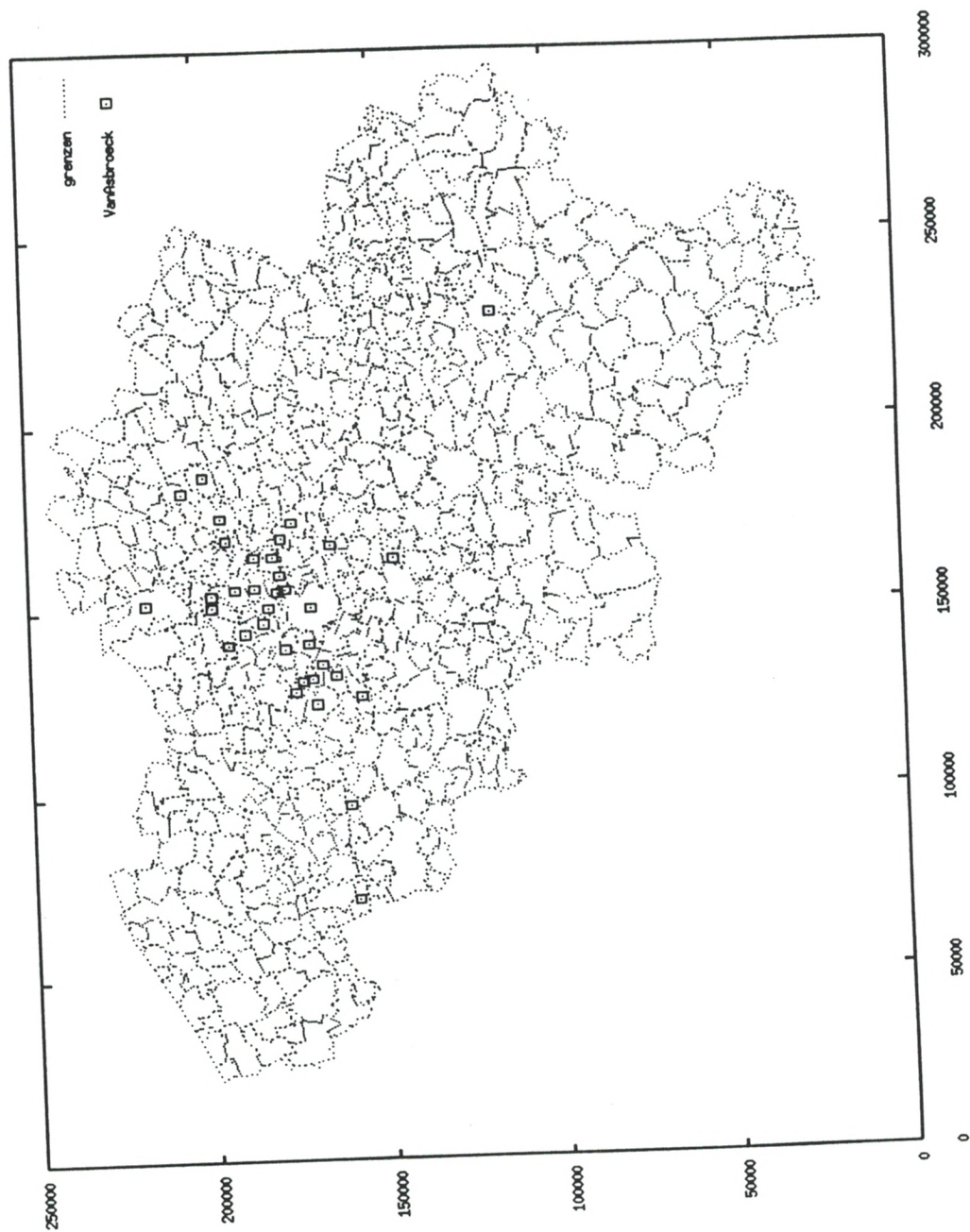
⁵ Algemeen Rijksarchief Brussel: inventaris 189, gemeente Zemst, nummer 6.

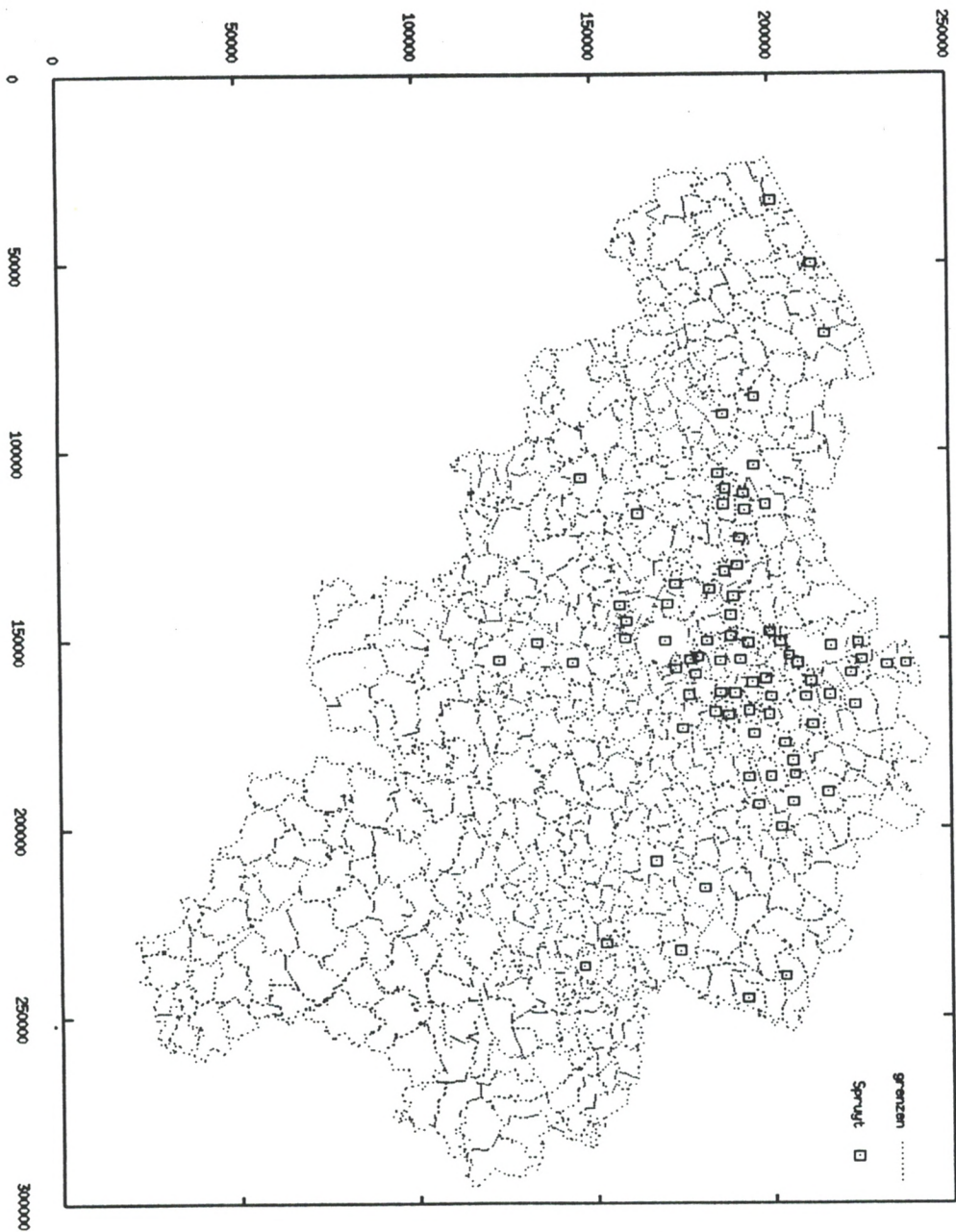
⁶ ALGEMEEN RIJKSARCHIEF, *Toegangen genealogie en demografie. Reeks II: Bevolkingstelling jaar IV (1796)*.

⁷ Stadsarchief Mechelen: Notariaat nummer 992-994. De minuten lopen tot het jaartal 1767.

te doorbladeren. Vele mensen uit Weerde, Hofstade, Geerdegem en Hanswijk gingen bij hem ten rade voor hun transacties.

Bronnen: Parochieregisters van Weerde

Lisa Deboeck

● Wie kan mij inlichtingen verschaffen over Felicitia TRAMASEUR. Ze is geboren in "Kortrijk" rond 1781 als dochter van Franciscus en Gertrude Bides, en huwde in Weerde op 10.09.1859 met Joannes Verrijken.

Wie waren de ouders van Guilielmus VERHOEVEN (° Berg in ?) die op 16.04.1823 in Boortmeerbeek huwde met Joanne Maria DE CUYPER (° Boortmeerbeek, 1786 en aldaar gestorven op 02.05.1854).

Graag antwoord aan :

Herman VERHAEGEN
Stuivenbergvaart 57
2800 Mechelen
(015) 41.28.11.

In antwoord op deze
aankondiging
verschenen in het
maandblad 'Onze Tijd'

- + Weerde 10-9-1859
TRAMASEUS Felicita o Kortrijk 1781
dv Tramaseus Franciscus ex Kortrijk
en Bedette Gertrudis ex ostende
x met Verryken Joannes
begraven te Weerde 12-9-1859 3de classe
- + Weerde 14-7-1869
VERRYKEN Joannes o Weerde 10-1-1781
zv Verryken Franciscus ex Muisse (Muisen)
en Lauwers Elisabeth ex Sempst
x met Tramaseus Felicia ex Kortrijk
begraven te Weerde 16-7-1869 3de classe
- + Weerde 5-3-1887
VERRYKEN Josephus o Sempst 17-2-1808
zv Verryken Joannes
en Tramaseus Felicia
x met Vivants Anna Maria
begraven te Weerde 7-3-1887 3de classe

x Weerde 18-4-1836
VERRYKEN Josephus o Sempst 28j.
zv Verryken Joannes
en Tramaseur Felicitatis
met VIVANT Joanna Maria o Weerde 12-10-1813
dv vivant Andreas ex Marion (departement de la Sarte)
en Van Haesendonck Joanna Maria ex Weerde
get: Verryken Joannes en Vivant Andreas

x Weerde 28-8-1848
MOONS Michael Josephus o Weerde 28-12-1810
zv Moons Legihmus Engelbertus ex Sempst
en Dams Barbara ex Berg
met VERRYKEN Maria Theresia o Weerde 23-2-1811
dv Verryken Joannes
en Framaseurs Felicia ex Cortryck
get: Verryken Joannes en De Maen Franciscus Josephus

x Weerde 28-2-1867
LEVRIER Petrus o Sempst 5-6-1834
zv Levrier August Josephus ex Mechelen
en Willems Maria ex Sempst
met VERRYKEN Anna Catharina o Weerde 5-2-1845
dv Verryken Josephus ex Sempst
en Vivant Anna Maria ex Weerde
get: Verryken Josephus en Le Page Josephus

x Weerde 7-10-1867
RUYSEVELTS Franciscus Zephyrinus o Weerde 24-6-1840
zv Ruysevelts Josephus ex Sempst
en De Coninck Anna Maria ex Elewijt
met VERRYKEN Maria Theresia o Weerde 22-12-1842
dv Verryken Josephus ex Sempst
en Vivant Anna Maria ex Weerde
get: Verryken Josephus en Muyldermans Emmanuel Nicolaes

x Weerde 17-4-1877
VAN STEENWINKEL Henricus o Weerde 18-1-1854
zv Van Steenwinkel Ludovicus Franciscus
en Regina Josepha Schorreels
met VERRYKEN Justina Joanna o Weerde 16-9-1852
dv Verryken Josephus
en Vivant Anna Maria
get: Van Steenwinkel Ludovicus Franciscus
en Verryken Josephus

- o Weerde 1-9-1836
 VERRYKEN Augustinus
 zv Verryken Josephus ex Sempst
 en Vivant Joanna Maria ex Weerde
 peter Vivant Andreas
 meter Ceuppens Joanna catharina
- o Weerde 12-10-1838
 VERRYKEN Felicité
 dv Verryken Josephus
 en Vivant Anna Maria
 Peter Verryken Franciscus
 meter Tramaseur Felicité ex Cortrijk
- o Weerde 11-9-1840
 VERRYKEN Joannes
 zv Verryken Josephus
 en Vivant Anna Maria
 peter Verryken Joannes
 meter Van Haesendonck Catharina Josephina
- o Weerde 22-12-1842
 VERRYKEN Maria Theresia
 dv Verryken Josephus
 en Vivant Anna Maria
 peter Van Hasendonck Hanricus
 meter Verryken Maria Theresia
- o Weerde 5-2-1845
 VERRYKEN Anna Catharina
 dv Verryken Josephus
 en Vivant Anna Maria
 peter Verryken Petrus Joannes
 meter Vivant Anna Catharina
- o Weerde 31-8-1847
 VERRYKEN Franciscus
 zv Verryken Josephus
 en Vivant Anna Maria
 peter Van Haesendonck Franciscus Gregorius
 meter Verryken Maria Josepha
- o Weerde 13-3-1850
 VERRYKEN Michael Josephus
 zv Verryken Josephus
 en Vivant Anna maria
 peter Moons Michael Josephus
 meter Verryken Anna Catharina

- o Sempst 17-2-1808
 VERRYKEN Josephus
 zv Verryken Joannes
 en Tramaseur Felicitates
- o Weerde 23-2-1811
 VERRYKEN Maria Theresia
 dv Verryken Joannes
 en Framaseur Felicia ex Cortryk
 peter Van Boxem Antonius
 meter Verryken Maria Theresia
- o Weerde 20-1-1814
 VERRYKEN Petrus Antonius
 zv Verryken Joannes
 en Tramaseur Felicia ex Cortryk
 peter Verryken Franciscus nomine Verryken Petrus Antonius
 meter Verryken Anna Maria
- o weerde 4-12-1819
 VERRYKEN Petrus Joannes
 zv Verryken Joannes
 en Tramaseur Felicitates ex Cortryk
 peter De Hoef Petrus Joannes ex Sempst
 meter Verryken Maria Elisabeth ex Weerde

AKTIVITEITEN

Varia

vergaderingen

20/6 Bezoek aan het klooster
en kloosterkruiden wandeling
te Kolen.
Kruidenmiddagmaal te Kuttenhoven
en bezoek aan kasteel van
Rullingen.
8,30u tot 18u

donderdag 24/6

donderdag 29/7

donderdag 26/8

3/9 vooropening van de
tentoonstelling
"Schuttersgilden"
sprekers:
Verwelkoming: Norbert
Van Eyken, voorzitter "De Semse"
Voordracht: "Het Gildewezen"
door Dr. E. Van Autenboer, doctor
in de Wijsbegeerte en Letteren,
Groep Moderne Geschiedenis.
Baron de Meester de Ravenstein,
Hoofdman Sint Sebastiaansgilde
van Weerde zal spreken namens
de Gilde.

donderdag 30/9

Vrijdag 22/10 om 20 uur
Studieavond "Eten en drinken"
door Gerda De Smet
(etentje)

donderdag 28/10

donderdag 25/11

Kerstgebeuren
24/12 tot 9/1/94
kerstfeest op 17/12, 18/12
of 19/12
"Harten is troef" teksten
van Louis Verbeeck gebracht
door Francis Verdoodt en
muzikaal begeleid door
Marcel Sterckx.

donderdag 30/12

Antwerpen '93

ZONDAG 14 NOVEMBER 1993

Antwerpen '93, culturele
hoofdstad van Europa.

Wij willen dit gebeuren niet
overslaan. We gaan in groep
een halve dag kuieren
langs de Cogels-Osylei.
Nergens anders in
Europa treft men
een verscheidenheid
van bouwstijlen
aan in één buurt.
De meeste huizen
hebben een
speciale naam.

Ook de volledig
gerestaureerde
O.L.Vrouw Kathedraal
trekt onze aandacht.

Een uitgewerkt
programma onder
leiding van een
gespecialiseerde
gids zal ons
aangeboden worden.

WANNEER ?

Op zondag 14 november 1993

Noteer de datum in
uw agenda, we komen
er nog op terug voor
verdere afspraken.

KLOOSTERKRUIDENWANDELING.

20-6-93

*Samenkomst
Schranshoeve - 8.30 uur*

Wandelen in Limburg is meer dan een unieke belevenis als het gaat om oer-oude dorpjes en vergeten veldwegen.

Om 10 uur verwacht Daniëlle Houbrechts ons op de Kernielerweg aan de Borgloonse fruitveiling. In het klooster ruikt het naar heerlijke koffie en Limburgse vlaai.

Na deze culinaire "must" krijgen we uitleg over het middeleeuwse kloosterleven en de rol van de kruiden in die tijd. We bezoeken het prachtige kerkje en de sacristie van het klooster. In de Kloostertuin krijgt U uitleg over wilde kruiden. Daniëlle zal ons vertellen over het gebruik van diezelfde kruiden in de keuken en de apotheek.

Van 12 tot 12,15 uur kunnen diegene die ~~de~~ wensen deelnemen aan een eeuwenoude koorgebied of een kwartiertje genieten in de kloostertuin.

Het middagmaal gebruiken we in Kuttenhoven.

Na de middag wandelen we vanuit de taverne "De Klee" in de richting van het kasteel Rullingen. Alle wilde kruiden die we onderweg ontmoeten zullen besproken worden.

We maken rechtsomkeer om een pannekoek met ijs, kruidensiroop en -thee te gaan smullen.

Het einde van de wandeling is voorzien rond 17 uur. Graag stevig schoeisel.

Practische gegevens:

Prijs per persoon: 1000 fr alles inbegrepen voor de ganse dag.

Te storten op nummer 001-2183660-72

Gelieve zo vlug mogelijk te bevestigen indien je meegaat. 015/612218

Heemkundige kring 'De Semse'

JAARPROGRAMMA 1993

Tentoonstelling van aquarellen-
modeltekenen - Kalligrafie -
Potloodtekenen - pastel - olieverf...

maand		cafeteria	museumruimte
juni	(2)	Jean-Pierre Caeborgs-Mechelen	
juli	(2)	Raphael Fierens-Zellik	
aug.	(2)	Frans De Mesmaeker-Zemst	
sept.	(2)	"De Semse" - Schuttersgilde	
okt.	(2)	Frans Lauwers-Vilvoorde Jean Huens-Elewijk Lenaerts -Elewijk Heyens-Vilvoorde	
nov.	(2)	Beatrijs Reusens - Zemst	
dec.	(2)	Marcel Janssens-Winksele	

4 en 5 september BEERSE

NDV OPLEVERINGS LANDDAG 1993

Heemkundige kring

programma zaterdag 4 september 1993

- 14.00 u. Opening van het landdagsecretariaat in het Cultureel Centrum 't Heilaar te Beerse. Gratis koffie.
- 14.45 u. Verwelkoming door Jan Oostvogels, voorzitter van de gastvereniging De Vlierbes.
Inleiding door Marcel Van Der Auwera, Gouwvoorzitter provincie Antwerpen.
- 15.00 u. Lezing: "Enkele aspecten van het heemkundig onderzoek rond de schuttersgilden in het oude hertogdom Brabant" door Dr. Henri Vannoppen, voorzitter van het Nationaal Verbond voor Heemkunde.
- 15.30 u. Lezing: "Met fluit en trom; de heropleving van de oude Vlaamse muziek" door W. Bosmans, verbonden aan het Koninklijk Instrumentenmuseum te Brussel.
- 16.10 u. "Tachtig Vlaamse bedevaartvaantjes". Bezoek aan de tentoonstelling van De Vlierbes onder leiding van Lic. Renaat Van Der Linden in de bovenzaal van het Cultureel Centrum.
- 16.45 u. Lezing: "Kempische gildedansen" door mevr. A. Sterck, verantwoordelijke voor gildedansen in de Hoge Gilderaad der Kempen. Demonstraties door de Sint-Sebastiaansgilde van Westerlo.

Vertrek naar parochiecentrum Lambeer, Vredestraat 8. Parkeren op het Kerkplein. Bezoek aan de tentoonstelling "Vijf eeuwen gildeschat", een eenmalige tentoonstelling van gildevlaggen, zilveren breuken, beelden, blazoenen van 25 Kempense gilden.
Avondmaal in de bovenzaal van parochiecentrum Lambeer. Aansluitend diareportage "Landdag Alden Biezen 1992" door André Wouters, voorzitter van H.K. De Drie Rozen van 's-Gravenwezel. Gezelligheid in de verbruikzaal van het parochiecentrum.

programma zondag 5 september 1993

- 9.00 u. Misgelegenheid in de 15de-eeuwse gerestaureerde St.-Corneliuskapel op Den Hout.
- 9.15 u. Opening van het landdagsecretariaat in het Cultureel Centrum 't Heilaar. Gratis koffie.
- 10.00 u. Verbondsvergadering. Verwelkoming door Jan Gerits, directeur-generaal van het Nationaal Verbond voor Heemkunde.
- 10.10 u. Lezing: "De archieven van de gilden" door H. De Kok, Stadsarchivaris te Turnhout.
- 10.40 u. Lezing: "Het gildezilver" door X. Aertgeerts, zilverkenner en leraar smeedkunsten te Antwerpen.
- 11.10 u. Lezing: "De eigenheid van onze gilden" door Dr. E. Van Autenboer, opperhoofdman van de Hoge Gilderaad der Kempen.
- 11.45 u. Uitreiking van het Dr. Jozef Weyns-eremerk 1993.
- 12.15 u. Uitreiking van het Joachim Beuckelaer-eremerk 1993.
Toespraak door J. Boeckx, burgemeester van Beerse.
Receptie met Beers Vlierke, aangeboden door het gemeentebestuur van Beerse.
- 12.45 u. Vertrek met autobussen naar deelgemeente Vlimmeren voor het middagmaal.
- 14.30 u. Namiddagprogramma:
De toegang tot alle tentoonstellingen en voorstellingen is gratis.
- 17.30 u. Slotplechtigheid in de bovenzaal van parochiecentrum Lambeer.

De organisatie van het 36ste Nationaal Congres 1993, de Landdag van het Verbond voor Heemkunde, werd toegewezen aan de Heemkundige Kring De Vlierbes. Vertegenwoordigers uit gans Vlaanderen zullen deze jaarlijkse manifestatie bijwonen. Het thema van deze landdag luidt: "Het gildewezen in het oude Hertogdom Brabant".

Park Tempelhof:

Doorlopend tot 17.30 u.: gildedansen door de St.-Jorisingilde uit Oostmalle en de St.-Sebastiaansgilden uit Essen, Merksplas en Vlimmeren. Gildevendelen door het vendelkorps van de Gilde "De Heidedistel" uit Helvoirt (NL) en door Kempense gildevendeliërs. Gilderoffelen door de Kempense gildetamboers.

Bij regenweer zullen de gildedansen en het vendelen plaatshebben in het Cultureel Centrum 't Heilaar.

Tweede "Beelden Biënnale Beerse"

Museum Tempelhof:

Heemkundig museum met o.a. het archief van Leopold Vermeiren, auteur van "De Rode Ridder".

Tentoonstelling "Tachtig Vlaamse Bedevaartvaantjes" in de raadzaal.

Parochiecentrum Lambeer:

Tentoonstelling "Vijf eeuwen gildeschat".

VERBONDS- EN GOUWKALENDER

12/6 Heemkundige werking-organisatie in Nederland, met nadruk op het grensgebied te Heist-op-den-Berg.

4/9 en 5/9 Landdagen "Verbond voor Heemkunde" Thema: Schuttersgilden in het hertogdom Brabant te Beerse-Vlimmeren.

18/9 Bezoek aan het socialistisch-archief te Gent.

9/10 Bronnen over openbare kunstwerken te Hamme.

16/10 Bronnen over het Vlaams Cultureel leven te Antwerpen.

9/11 Bronnen voor de instellingen uit het Ancien Regime (1500-1795 te Gullegem.

HAGOK

Haachtse Geschied- en Oudheidkundige Kring

Haacht, 22/04/93

Beste vriend(en)

Mag ik Uw aandacht vestigen op het boek *1914 in de regio Haacht. Kleine dorpen in de Grote Oorlog*, dat op 1 oktober 1993 verschijnt ?

In augustus en september 1914 waren de dorpen in de streek Haacht (*Boortmeerbeek, Buken, Rijmenam, Keerbergen, Werchter, Wespelaar, Kampenhout, Tildonk en Rotselaar*) herhaaldelijk en dagenlang het toneel van belangrijke krijgsverrichtingen. De inval van de Duitsers en twee uitvallen van het Belgisch Veldleger vanuit de Versterkte Vesting Antwerpen eisten een zware tol aan mensenlevens, zowel bij de militairen als bij de burgers. Alleen reeds bij het Belgisch leger werden 12.000 manschappen uitgeschakeld ! Tot nog toe werd nog nooit op systematische en historisch verantwoorde wijze aandacht besteed aan dit feit. Om hier een mouw aan te passen verzamelde een werkgroep binnen de Haachtse Geschied- en Oudheidkundige Kring (HAGOK) een uitgebreide documentatie over de lokale krijgsverrichtingen in 1914, daarbij geholpen door de militaire historicus Jeroen Huygelier. In het boek, dat op die manier het licht zag, vertellen bovendien de laatste getuigen van deze dramatische oorlogsfeiten hun belevenissen die hun leven voor altijd tekenden.

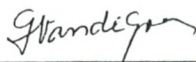
De auteurs van dit boek zijn *Roger Casteels en Gust Vandegoor*. De eindredactie berust bij historicus Bart Minnen. Jo Vandesande en Jos Kennis verzorgen de tekstverwerking en de grafische vormgeving. Het boek wordt uitgegeven door HAGOK in samenwerking met het Centrum voor Historische Documentatie van het Belgisch Leger o.l.v. kolonel SBH. M. Paulissen, die de feiten in een bredere context plaatst.

Het boek wordt ingebonden in linnenband met goudstempeling en telt 450 pagina's. Het bevat 150 zwart-wit foto's en 32 situatiekaarten. De voorintekensprijs bedraagt tot 31 mei 1993 slechts 1150 fr. (+ 150 fr. eventuele verzendingskosten). Prijs vanaf 1 juni : 1400 fr. De namen van de voorintekenaars worden vermeld in het boek : een eresaluut aan de slachtoffers van de Grote Oorlog. Een werk dat in geen enkele boekenkast mag ontbreken ! Men tekent in op dit boek door overschrijving van het bedrag op rekeningnr. 001-1668178-48 van HAGOK met vermelding "boek 1914". Met het oog op de juiste naamvermelding dienen de voorintekenaars hun naam en adres mee te delen aan het redactieadres van HAGOK : p/a Jo Vandesande, Kloosterstraat 50, 3150 Haacht.

Het spreekt vanzelf dat het mij persoonlijk veel genoegen zou doen indien U intekent op dit werk, dat uitgebreid de krijgsverrichtingen beschrijft tussen Dije en Vaart enerzijds en tussen Boortmeerbeek en Wilssele anderzijds.

De voorstelling van dit boek zal plaatsvinden op vrijdag 1 oktober 1993 in de gemeentelijke feestzaal te Haacht, tijdens de opening van een groots opgezette *tentoonstelling* over de Eerste Wereldoorlog in de regio Haacht. Deze tentoonstelling is gratis voor het publiek toegankelijk op zaterdag 2 en zondag 3 oktober 1993 van 9 u. tot 21 u. Tijdens deze tentoonstelling kunt U het boek, voorzien van een persoonlijke opdracht, in ontvangst nemen.

Met vriendelijke groeten,

Gust Vandegoor
HAGOK-bestuurslid

Technische gegevens

Formaat : A4
50 pagina's
Illustraties : méér dan 150 zwart-wit foto's; 32 kaarten
walitispapier (135 gr)
innen band met goudstempeling
ofwikkelt
omrintekenaars (tot 30 mei 1993); slechts 1150 fr.
rijks (vanaf 1 juni 1993); 1400 fr.

Intekenformulier

1. ik teken in op
) exemplaren van
1914
in de regio Haacht
Kleine dorpen in de Grote Oorlog

NAAM EN VOORNAAM :
FRAAT :
POSTNUMMER EN GEMEENTE :

) Ik haal het boek af tijdens de tentoonstelling van
26 september tot 3 oktober 1993.

) Het boek mag mij worden toegestuurd.
(kruis uw keuze aan)

Verzendkosten : fr. (+ 150 fr. verzendkosten) = fr.
Rekening nr. 001-1668178-48 van HAGOK.

Datum :
Landtekening :

Vóór 1 juni te sturen naar : HAGOK, p/a J.
Vandesande, Kloosterstraat 50, 3150 Haacht.

Een boek en een tentoonstelling

1914
in de regio Haacht
Kleine dorpen in de Grote Oorlog

is een kijk- en leesboek van 450 pagina's, geïllustreerd met méér dan 150 foto's, afbeeldingen, en 32 kaarten afkomstig uit militaire en burgerlijke archieven en privéverzamelingen. Een boek dat in geen enkele boekenkast mag ontbreken.

In het eerste deel van het boek beschrijft Roger Casteels de lokale krijgsvieringen met verwijzing naar datum, uur en plaats van de gebeurtenissen. Al de teksten werden kritisch nagelezen door de militaire historicus Jeroen Huyghelier (Centrum voor Historische Documentatie van de Belgische Krijgsmacht, o.l.v. Kolonel Stafbrevehouder M. Paulissen), die de feiten in een bredere context plaatst.

In het tweede deel van dit boek verzamelt Gust Vandegoor een reeks getuigenverlagen uit de beginperiode van de Eerste Wereldoorlog. Op deze manier wordt een beeld geschetst van wat de mensen in onze streek meemaakten in de maanden augustus en september 1914.

De voorstelling van het boek zal plaatsvinden ter gelegenheid van de opening van een groot opgevatte tentoonstelling in de feestzaal van het gemeentehuis te Haacht (26 september - 3 oktober 1993).

Gezien de beperkte oplage raden wij u aan vóór 1 juni 1993 in te tekenen ! De namen van de voorintekenaars worden in het boek opgenomen : een eresaluut aan de slachtoffers van de Oorlog.

In september 1993 verschijnt een lijvig en rijk geïllustreerd boek over :

1914 in de regio Haacht Kleine dorpen in de Grote Oorlog

door

ROGER CASTEELS en GUST VANDEGOOR

een uitgave van HAGOK en het
Centrum voor Historische Documentatie van
de Belgische Krijgsmacht

September 1914 : het marktplein van Haacht kort na het bombardement door de Duitse artillerie (foto met dank aan W. Oueri)

Kleine dorpen in de Grote Oorlog

Boortmeerbeek - Buken - Ilaacht -
Keerbergen - Rijmenam - Rotselaar -
Tildonk - Tremelo - Wakkerzeel -
Werchter - Wespelaar

In augustus en september 1914 waren de dorpen in de regio Haacht herhaaldelijk en dagenlang het toneel van belangrijke krijgsverrichtingen en uitwisselende oorlogsgebeurtenissen.

De slechte enkelen kunnen getuigenis afleggen van de dramatische oorlogsfeiten die hun leven voor altijd tekenden. Bijna 80 jaar later herinneren sommigen zich nog haarfijn de paniek van de chaotische vlucht bij de intocht van het Duitse leger, als gebeurde het gisteren.

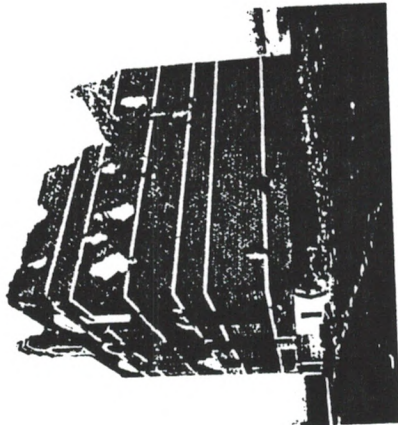
1914 - onbemande Belgische locomotieven werden losgelaten op de Duitse artilleriepositie te Boortmeerbeek.
(foto uit 1912 Blauw, m.d.a., vol. 11, Utrecht)

De priem in de flank

In augustus en september 1914 ondernam het Belgische Veldleger twee uitvallen vanuit de vesting Antwerpen. De linker aanvalsvleugel trof het gebied tussen de Vaart en de Dijle. Afgezien van de militaire verliezen veroorzaakten de uitvallen onnoemelijk veel leed bij de burgerbevolking.

Uitvoering worden in het boek de beide uitvallen in de richting van Rijmenam-Boortmeerbeek, Haacht-Wespelaar-Tildonk, en Werchter-Wakkerzeel-Rotselaar beschreven.

Deze uitvallen hadden het effect van een felle priemsteek in de flank van het Duits leger dat in opmars was naar Parijs. De operaties van het Belgisch leger zouden ertoe bijdragen dat het Duitse leger een halt werd toegevoerd aan de Mame.

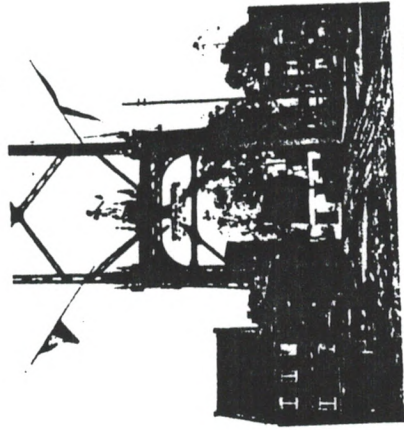

1914 - Totaal vernielde woning aan de W. Kerzelscheerweg te Wespelaar (foto: m.d.a., het Koninklijk Legationnaire Bureau)

Een werk van HAGOK

Al meer dan twee jaar verzamelt een werkgroep binnen de Haachtse Geschied- en Oudheidkundige Kring een uitgebreide documentatie over de krijgsverrichtingen en de gebeurtenissen in de regio Haacht tijdens de maanden augustus en september 1914.

Deze werkgroep bestaat uit : Roger Casteels, Gust Vandegoor, Jo Vandesande, Jos Kennis, Dirk Van Eldere en Bart Minnen. Roger Casteels en Gust Vandegoor zijn de auteurs; Jo Vandesande en Jos Kennis verzorgen de tekstverwerking en de grafische vormgeving; de eindredactie van het boek berust bij historicus Bart Minnen, die tevens, samen met Dirk Van Eldere, bijkomende bronnen opspoorde.

1914 - de brug van Werchter, door de Duitsers omgebouwd tot trossenbrug. Bemerd het aan boven op de brug (foto: m.d.a., W. Oaren)

**ZILVEREN
WIJWATERVATEN
IN BELGIE**
17e en 18e eeuw

Ter gelegenheid van de verschijning
van het boek, loopt een

**TENTOONSTELLING
ZILVEREN
WIJWATERVATEN
IN BELGIE**
17e en 18e eeuw

HASELT

van 24 april tot en met 16 mei 1993

bij ABB/CERA
Koningin Astridlaan 10

en

KORTRIJK

van 27 mei tot en met 13 juni 1993

in het Stedelijk Museum
Broelkaraai 6

Meer dan 150 unieke wijwaternvaten
uit privébezit en uit Belgische musea,
zullen tentoongesteld worden.

Kafl: O.L. Vrouw van de Rozenkrans, Antwerpen
1690 - 1691, Philippus Moermans II, Privébezit

**ZILVEREN
WIJWATERVATEN
IN BELGIE**
17e en 18e eeuw

Dit kunstboek is de eerste uitgave
over zilveren wijwaternvaten.
De afgebeelde wijwaternvaten zijn
vooral afkomstig uit privébezit.

Na de iconografische beschrijving,
wordt het zilvermedenambacht
besproken, evenals enkele centra
in België, waar zilveren wijwaternvaten
vervaardigd werden.

Er wordt vooral aandacht besteed
aan de wijwaternvaten met hun
merktekens.

Technische gegevens:

Formaat: 25 x 29,7 cm

Omvang: ca. 200 bladzijden

Illustraties: 50 in kleur

160 in zwart/wit

Papier: 170 gram mat kunstdruk

Kafl: innen met stempeldruk

op voorzijde en rug

Starfwikkel: eenzijdig vierkleuren en

geplastificeerd

Alwering: gebonden

Verschlnt op: 23 april 1993

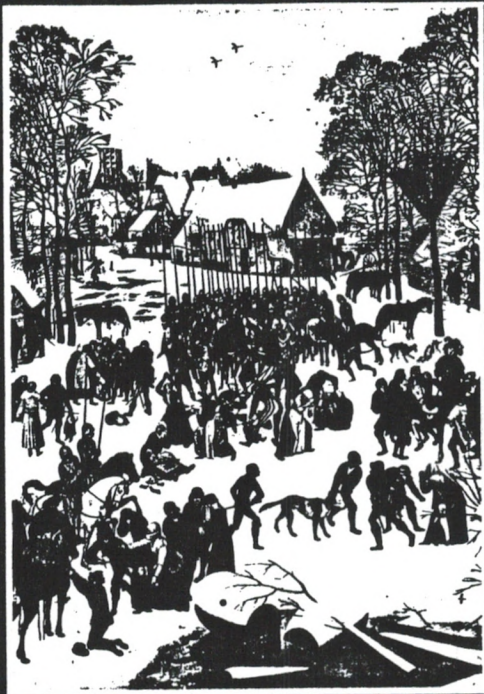
Oplage: 1.000 exemplaren, met de
hand genummerd

Prijs: 2.450 fr.

Intekenprijs: 2.250 fr. (tot 10 april '93)

A. SWARTENBROECKX

Mensen in oorlogstijd

Centrum Brabantse Geschiedenis
UFSAL BRUSSEL

Sinds de middeleeuwen en tot de tweede wereldoorlog heeft de bevolking van het hertogdom Brabant heel wat oorlogsellende te verduren gekregen.

Deze publikatie brengt in zes bijdragen een socio-economische benadering van het oorlogsgebeuren zoals het bij de modale burger overkwam

Omvang: 188 blz., 13,5 × 22 cm.

Illustraties: 12 zwart-wit.

Prijs: 550 BF (+ verzendingskosten:
België 40 BF; buitenland 100 BF)

Inhoud

F. Vanhemelryck
Woord vooraf

J.-P. Peeters
De weerslag van de oorlog op de Brabantse steden tijdens de late middeleeuwen en bij de aanvang der 16e eeuw

G. Janssens
Servitium en andere militaire lasten, belangrijke elementen voor de Brabantse loyale oppositie tegen de Spaanse landvoogden (1567-1578)

F. Daelemans
Boeren in oorlogstijd. De sociale, economische en demografische gevolgen van oorlogen op het platteland in Brabant (15e-18e eeuw)

L. Janssens
Steden in oorlogstijd. De Tiense garnizoensgeschiedenis tijdens de oorlogen met Lodewijk XIII en Lodewijk XIV (1635-1715)

P. Scholliers
België dreunt in zijn voegen. Sociale en politieke troebelen, 1914-1921

M. Van den Wijngaert
De Belgische bevolking tegenover de Duitse bezetting (1940-1944)

Besteladres:
Centrum Brabantse Geschiedenis
UFSAL
(Universitaire Faculteiten Sint-Aloysius)
Vrijheidslaan 17
1080 Brussel
Tel. (02)427.99.60
PCR 000-0536088-66

In dezelfde reeks verschenen reeds:

- J. VERBESSELT, E. VAN ERMEN, e.a.
De adel in het hertogdom Brabant.
Brussel, (1985).
Omvang: 209 blz., 13,5 × 22 cm.
Illustraties: 12 zwart-wit.
Prijs: 550 BF.
- R. BAUER, J. VERBESSELT, e.a.
Brabant in de twaalfde eeuw: een renaissance?
Brussel, (1987).
Omvang: 192 blz., 13,5 × 22 cm.
Illustraties: 19 zwart-wit.
Prijs: 550 BF.

Teneinde alle bezoekers te kunnen ontvangen
organiseert

Het Brussels Museum van de Geuze

2 OPENBROUWDAGEN

op zaterdag 6 en 13 november 1993

Vanaf 6u00 's morgens en tot 18u00 nodigen de meester-brouwer, zijn familie en vrienden U uit om de verschillende productiefases in het ontstaan van Lambik en Geuze "van voor de oorlog" mee te beleven.

UURROOSTER

In een brouwerij uit de 19de eeuw en met materiaal van destijds:

- van 6u00 tot 8u30 - Brouwproces
- van 9u00 tot 12u30 - Filtratie en hoptoevoeging
- van 12u00 tot 15u00 - Koken
- om 15u30 - Het pompen van het wort op de koelbak
- van 6u00 tot 12u00 - Het reinigen van de vaten zoals vroeger

Geleid bezoek om het half uur vanaf 6u00 's morgens.

Inkom, gidsing en degustatie naar keuze: 90 BF per persoon.

Wie vóór 8u30 komt, krijgt koffie en warme croissants bovenop.

BRUSSELSE SFEER EN ZWANZE GEGARANDEERD

EEN STUKJE AUTHENTIEK BRUSSEL

Gheudestraat 56 - 1070 Brussel
(02) 521 49 28 - (02) 520 28 91 (+ fax)

Revolutie in Brabant 1787 - 1793

Centrum Brabantse Geschiedenis
UFSAL BRUSSEL

De Brabantse Omwenteling ligt aan de basis van een aantal grote hedendaagse politieke stromingen. Toch is ze bij het groot publiek minder bekend dan haar Franse tijdgenoot... Tien bijdragen introduceren de lezer in deze bewogen periode. Naast het verloop en belang van deze revolutie komen ook sociale, economische en culturele aspecten van die tijd aan bod.

F. Vanhemelryck
Woord vooraf

F. Vanhemelryck
De Brabantse Revolutie: het verhaal van een mislukking.

P. Janssens
De Brabantse Revolutie en het liberalisme.
Enkele kritische beschouwingen.

J. Roegiers
Kerk en revolutie onder de Brabantse Omwenteling.

E. Defoort
Hendrik Van der Noot. Historiografische vingeroefeningen.

J. Van Den Broeck
Brabantse Omwenteling en de rechten van de mens.

J. Smeyers
De Amerikaanse vrijheidsoorlog in Nederlandstalige Zuidnederlandse bronnen uit de periode van de Brabantse Omwenteling.

P. Poulussen
De persoonlijke kijk van Georg Forster – geleerde, wereldreiziger en politiek denker – op de Brabantse Revolutie.

L. Van Buyten
Een laat initiatief: de Leuvense "commerciekamer" (1789).

P. Delsaerd
De feesten van de Brabantse Omwenteling: een zelfportret.

L. De Ren
De kunst ten tijde van de Brabantse Omwenteling.

Omvang: 260 blz., 13,5 × 22 cm.

Illustraties: 20 zwart-wit.

Prijs: 550 BF (+ verzendingskosten:

België 40 BF; buitenland 100 BF)

Boeken worden pas na betaling verzonden!

In dezelfde reeks verschenen reeds:

– F. VANHEMELRYCK, J.P. PEETERS, e.a.
Mensen in oorlogstijd.
Brussel, (1988).

Omvang: 189 blz.

Prijs: 550 BF.

– P. AVONDS en J.D. JANSSENS,
Politiek en Literatuur.
Brabant en de Slag bij Woeringen (1288).

Brussel, (1989).

Omvang: 144 blz.

Prijs: 450 BF.

Tiende tentoonstelling

«Kreatief met naald en draad»

Periode: van 23 mei tot en met 20 juni 1993, enkel op zon- en feestdagen van 13u30 tot 19 uur.

Plaats: Midzeelhoewe, te St. Kat. Waver.

Thema: «Motieven, symbolen en patronen»

Wat is er zoal te zien?

Wij brengen een tentoonstelling met creatief handwerk, oud en nieuw, van binnen- en buitenland. Daar motieven en symbolen lang behouden bleven in kerktextiel en volksklederdrachten laten we u een aantal interessante stukken zien van een aantal volkeren te situeren ten oosten van ons land. Ook komen een uitgekozen motieven en/of symbolen in allerlei technieken aan bod. Bij de tentoonstelling worden drie verschillende uitgaven voorzien:

1. De terugblik op 10 jaar Kreatief.
2. De studie over: «Motieven, symbolen, en Patronen.» door Harry Vermeir n.a.v. de tentoonstelling.
3. U zult kunnen kiezen (tegen een democratische prijs) uit 5 patronenmappen, elk 10 stuks, op A3-formaat, met Richelieu borduurwerk, naaldkant, filet-doorstopwerk, kunstbreien, kruissteek, en lintjeskant. De patronen zijn van voor 1935.

Handwerkdemonstraties: elke namiddag van 14u15 tot 18u.

Kontakt: Erf en Heemsekretariaat.

José en Harry Vermeir-Tonroeyr
Clemenceaustr. 271
2860 St. Kat. Waver
016/311861

Streekkrant mei 1993

Melkerijen

mei 1993

De heemkundige kring Glabbeek staat op zondag 16 mei in voor de organisatie van de gowdag voor de Brabantse heemkundige kringen. De dag staat in het teken van de melkerijen. In de voormiddag houdt dr. Henri Vannoppen, voorzitter van het Verbond voor Heemkunde, een referaat over de evolutie van de melkerijen in Vlaanderen. Michel Holsbeek spreekt over de melkerij van Glabbeek.

In de namiddag bracht aan Glabbeek en Oplinter. Naar dag verschijnt heemkundige kring heem- en volks Bunsbeek, Hoeleed Informatie over en de gowdag van de 78, 3380 Glabbeek

Gepaste lof voor het Mechels stadsarchief

G.M. 24-4-93

Gisterenavond had in Mechelen de plechtige overdracht plaats van een aantal archieven door het Algemeen Rijksarchief aan de stad. Zoals deze krant gisteren reeds meldde, gaat het om stukken uit de archieven van kerkfabrieken, kloosters en andere instellingen, die vele jaren geleden door Mechelen in bewaring werden gegeven, simpelweg wegens plaatsgebrek.

De ondertekening van de overeenkomst inzake de teruggave van die archieven gebeurde door eerste schepen en waarnemend burgemeester Constant Demeester en de algemene rijksarchivaris dr. Ernest Persoons. De Vlaamse Minister-president Luc Van den Brande keek met een goedkeurend oog toe. Hij noemde de overdracht een grote verrijking voor het Mechels stadsarchief, zowel voor mensen die beroepshalve de archieven raadplegen, als voor de gewone gebruikers. De overdracht past ook in de politiek om meer bezorgdheid bij de lokale be-

sturen te leggen, aldus Van den Brande.

Algemeen rijksarchivaris dr. Persoons gooide met een bloempje naar de stad voor het prachtig gebouw, de achterste vleugel van het Hof van Habsburg, waarin het stadsarchief is ondergebracht. Voor archiefstukken is het belangrijk dat ze goed bewaard worden en dat men ze vlot kan raadplegen. In Mechelen is dat nu zeker het geval. Terloops stipte dr. Persoons aan dat het bewaren van archieven ongeveer 1.500 fr. per meter en per jaar kost.

Sporen

Schepen Constant Demeester zei dat Mechelen met het nieuw archief beslist fier mag zijn. Archieven zijn geen gewone curiosa maar sporen van het verleden. Ervoor zorgen dat iedereen die sporen kan natrekken, is volgens de schepen een belangrijke service, waarbij zowel de infrastructuur als de omvang en de samenstelling van de archieven van doorslaggevend belang zijn.

UITZONDERLIJK AANBOD voor leden van HEEMKUNDIGE KRINGEN

HET EERSTE HEEMKUNDIG WERK DAT DE VIJF VLAAMSE PROVINCIES BESTRIJKT I

HEEMKUNDE IN VLAANDEREN

AKTIEPRIJS I 1.250,- BEF

NET IN DE BOEKHANDELI

Technische gegevens:

- formaat: 29,7 x 21 cm (Din A4)
- aantal blz.: 240
- papier: 135 gr. micro mat
- afwerking: gebonden
- omvang: 144 bladzijden
- illustraties: 150 foto's en
gepubliceerd en
- uitgever: tentoonstellingen
Boek & Vorm, Werfstraat 28
3020 Winklaar
Tel. 01648 94 12
D1793/2428/01
ISBN 90-7353-03-4

BESTELLINGEN door overschrijving van 1.250,- BEF
op rek.nr. 401-4517901-47 van het
VERBOND VOOR HEEMKUNDE VZW
KERKSTRAAT 17A - 2970 'S GRAVENWEEZEL
TEL. 03/658.90.34

INHOUD

INLEIDING
HULDEBOEK
dr. Jaerf WEVENS
HEEMKUNDE IN VLAANDEREN
dr. Henri VANNOEPPEN
Jan GERTS, Coëlia WEVENS, J. VAN HANER, Wim MOENS,
F.L. du T. SPIES DUTTOIT, Frans SILLIS

Jan GERTS
Maauris COENNAERT
Jos DE GEULS
Eddy GEZEL
Guy BALLEET
Jean HURECHTS
Doorbraak van de "Heem"gedachte in Vlaanderen
De oorsprong van Heert en de Hilde veseerij
Brabant, bakermat en metropool van het papierenakambacht
Bieren uit het Pajoteland
Kleine gewoonten... bij een bierfamilie van wereldniveau
De sigarenindustrie in Z. O. - Limburg in de eerste helft van de
20ste eeuw
Van Durfel naar durfkeort. Een betnopr overzich van de Durfelse
lakemijverheid
Ontwikkeling van de groentetrek er- welligen in sint-kareljine-
Waver en Onze-Lieve-Vrouw-Waver
Rolregisters als bron voor de kennis van het sociaal-ekonomisch
verleden van het platteland. Schapen- en wolhandel, nergaers en
lirt in Hedert-Edel (1535-1580)
De Brabantse dronvermeit onder glas, een lndustrieel-archeolo-
gische verkenning
De Bruges sierplantentrek
De widdootrek in Midden-Brabant en een Nationaal Wldloof-
museum in Kortenberg
Adrienne Marivoet, animete "een kleine vrouw, een grote dame
Rubens, Van Dijk, en Teniers in Brabant
Het lasteet van Wezenbeek
De grafelder van de familie Van Vlieteren te Laarne
De verdeelde Katholieke partij in het arondissament
Dendermonde (1919-1925)
De eerste poging om een globale juridische hervorming op
kantonaal vlak uit te voeren, 1830-1850.
Metroringeche en Karolingische geilljarmige Ribulie in Vlaanderen
Enkele voorwerpen in falence, opgegraven te Mechelen
Stadsarcheologie te Maastricht. Stadsarcheologie in Limburg:
een grote onbetelend?

Frank KEERSMAEKERS
Karinna LUYTENS
J. MERTENS
Francis STROOBANTS
Michiel VANHALME
Henri VANNOEPPEN
Guy BALLEET
Jos LAUVERS
Roger CALUWAEETS
Erik L. SCHEPENS
Patrick DE COCK
Harry VAN ROYEN
Stephan VAN BELLINGEN
Gaston VAN BULCK
H. HEYMAANS
L. DAELS
Frans CLAES
Antoon NAERT
S. LYCOOPS
Henri VANNOEPPEN
Jan GERTS
G. THIELHVEN
Luc VAN DE SIJPE
Luc VAN BECKHOUDT
Jan GERTS
Willelm VAN BROECKHOVEN
Jens VERMEERSCH

De eerste poging om een globale juridische hervorming op
kantonaal vlak uit te voeren, 1830-1850.
Metroringeche en Karolingische geilljarmige Ribulie in Vlaanderen
Enkele voorwerpen in falence, opgegraven te Mechelen
Stadsarcheologie te Maastricht. Stadsarcheologie in Limburg:
een grote onbetelend?

De eerste poging om een globale juridische hervorming op
kantonaal vlak uit te voeren, 1830-1850.
Metroringeche en Karolingische geilljarmige Ribulie in Vlaanderen
Enkele voorwerpen in falence, opgegraven te Mechelen
Stadsarcheologie te Maastricht. Stadsarcheologie in Limburg:
een grote onbetelend?

De eerste poging om een globale juridische hervorming op
kantonaal vlak uit te voeren, 1830-1850.
Metroringeche en Karolingische geilljarmige Ribulie in Vlaanderen
Enkele voorwerpen in falence, opgegraven te Mechelen
Stadsarcheologie te Maastricht. Stadsarcheologie in Limburg:
een grote onbetelend?

De eerste poging om een globale juridische hervorming op
kantonaal vlak uit te voeren, 1830-1850.
Metroringeche en Karolingische geilljarmige Ribulie in Vlaanderen
Enkele voorwerpen in falence, opgegraven te Mechelen
Stadsarcheologie te Maastricht. Stadsarcheologie in Limburg:
een grote onbetelend?

De eerste poging om een globale juridische hervorming op
kantonaal vlak uit te voeren, 1830-1850.
Metroringeche en Karolingische geilljarmige Ribulie in Vlaanderen
Enkele voorwerpen in falence, opgegraven te Mechelen
Stadsarcheologie te Maastricht. Stadsarcheologie in Limburg:
een grote onbetelend?

Brabant en de Slag bij Woeringen (1288)

In dit boek tasten de historicus P. Avonds (UFSIA) en de Neerlandicus J.D. Janssens (UFSAL) de mogelijkheden af van een interdisciplinaire benadering van middeleeuws Brabantse teksten. Via de literatuur komen zij op een verrassende wijze achter ideologische denkbeelden en politieke verzuchtingen die de hertogen van oudsher bezighielden en die een concreet hoogtepunt bereikten met de overwinning van Jan I te Woeringen. Dit boek is het resultaat van een lezingencyclus tijdens het voorjaar 1988 in het Centrum voor Brabantse Geschiedenis aan de UFSAL te Brussel.

Inhoud

J.D. Janssens
Woord vooraf

P. Avonds
Brabant en de Slag bij Woeringen.
Mythe en werkelijkheid.
I. De Slag bij Woeringen (5 juni 1288)
II. De Rijmkroniek van Jan van Heelu

J.D. Janssens
De Brabantse literatuur en de Lotharingische ambities van de hertogen. Een voorlopige schets.

Omvang: 144 blz., 13,5 × 22 cm.
Illustraties: 15 zwart-wit.
Prijs: 450 BF (+ verzendingskosten:
België 40 BF; buitenland 100 BF)

Besteladres:
Centrum Brabantse Geschiedenis
UFSAL
(Universitaire Faculteiten Sint-Aloysius)
Vrijheidslaan 17
1080 Brussel
Tel. (02)427.99.60
PCR 000-0536088-66

Centrum Brabantse Geschiedenis
UFSAL BRUSSEL, 1990.

**BELGIE
ONDER
HET FRANS
BEWIND**

 Gemeentekrediet

*De Raad der Vijfhonderd.
Besluitingsorganen waarrin o.m.
Laurent-François Dethier, een
inwoner van Theux, vertoegen
werd. Croquis van de tekening
door P.A.J. Goutblots.
Brussel, Koninklijke Bibliotheek.*

België onder
het Frans Bewind
1 deel, 22 x 30,5 cm,
504 blz., meer dan
450 ill. waarvan
ca. 80 in kleur.
Prijs: 2.850 BF.
D/1993/0348/8
ISBN 90-5066-114-9
Beschikbaar vanaf
5 april 1993.

Het boek dat door het Gemeentekrediet wordt gepubliceerd bekijkt deze jaren, die voor ons land het begin van de hedendaagse tijd inhouden, vanuit een zeer origineel oogpunt. Dit boek, dat werd opgesteld door een team van specialisten onder leiding van professor Hervé Hasquin, is geen requisitoir en evenmin een lofprijzing. Het geeft een zeer betrouwbaar en genuanceerd beeld van deze periode uit de geschiedenis. Uit de inhoudsopgave blijkt dat de auteurs het onderwerp in al zijn facetten hebben willen behandelen, gaande van het relaas van feiten en gebeurtenissen tot de ideologische polemieken, via de grondige hervorming van de instellingen, de deconfessionalisering, de tegenreacties, de stand van de economie en de maatschappij, de kunsten, de wetenschappen...

Er werd bijzondere aandacht besteed aan de illustraties. Net als de tekst draagt het beeldmateriaal ertoe bij dat deze woelige jaren opnieuw voor de geest worden geroepen.

België onder het Frans Bewind richt zich, geleet op de schat aan informatie, zowel tot de wetenschappelijke onderzoeker als tot een publiek dat een beter inzicht wil verwerven in een fundamenteel onderdeel uit onze geschiedenis.

BELGIE ONDER HET FRANS BEWIND

De tweehonderdste verjaardag van de Franse revolutie werd met veel luister gevierd. Bij die gelegenheid werden heel wat boeken uitgegeven. Ze zijn het medium bij uitstek om het geheugen op te frissen. Toch moeten we vaststellen dat slechts een klein gedeelte van deze publikaties aan België werden gewijd. Voor België zou het immers voorbarig zijn geweest om in 1989 de tweehonderdste verjaardag van de Franse aanwezigheid in herinnering te brengen. De troepen van de Republiek hebben immers pas in 1792 onze streken voor het eerst bezet. Nadat ze door de bondgenoten werden verjaagd, keerden ze in 1794 voor een langere periode terug.

Het Franse regime bleef in België behouden tot de val van het eerste Keizerrijk. In heel wat opzichten is deze periode belangrijk, vermits ze de breuk betekent met het Ancien Régime en een nieuwe economische, maatschappelijke en juridische orde aankondigt.

*Hertog Prosper-Louis d'Ardenberg
Lillo door A. Lemannier naar
J.B. Vanderhulst.
Brussel, Koninklijke Bibliotheek.*

*Francisco de Miranda (1750-
1816), bevelhebber van het
Noordelijke Leger, ontvingt de
sluutels van de stad van
Antwerpen (23 november 1793).
Detail. Schilderij van
Philippeaux.
Museum van Versailles.*

Inhoud

Wat hebben wij te maken met de Franse revolutie?, door Hervé Hasquin.

Eerste deel: het Ontstaan (1792-1794)

- I. *Van Jemappes naar Fleurus*, door Jean-Jacques Heirwegh.
- II. *Van Fleurus tot de annexatie: een gekneusd land*, door Hervé Hasquin.

Tweede deel: het Directoire (1794-1799)

- III. *De aansluiting bij Frankrijk en de overgang naar het moderne regime*, door Piet Lenders.
- IV. *De val van twee reuzen op lemen voeten: adel en clerus*, door Etienne Hélin.
- V. *De Boerenkrijg*, door Luc Dhondt.

Derde deel: het Consulaat en het Keizerrijk (1799-1814/1815)

- VI. *Religieuze pacificatie en herstel*, door André Tihon.
- VII. *Een eeuw van economische voorspoed*, door Georges Hansotte.
- VIII. *Ondernemers en zakenlieden*, door Marinette Bruwier.
- IX. *Bestuursambtenaren en militairen onder de Republiek en het Empire*, door Marie-Rose Thielemans.
- X. *Bijstand aan de bevolking en gezondheidsbeleid*, door Claude Brunel.
- XI. *De wetenschappen*, door Claude Sorgeloos.
- XII. *Kunst en Cultuur*, door Jean-Patrick Duchesne.
- XIII. *De vrijmetselarij*, door Roger Desmedt (†).
- XIV. *De publieke opinie, van de ofstocht via Rusland tot de slag bij Waterloo*, door José Otcina.
- XV. *Pers en literatuur, onder het juk van de censuur*, door Bruno Bernard.

Vierde deel: Slobeschouwingen

- XVI. *Taalpolitiek of de wederwaardigheden van een poging tot verfransing*, door Bruno Bernard.
- XVII. *De Belgische geschiedschrijvers en de Franse periode*, door Marie-Rose Thielemans.
- XVIII. *De Franse revolutie in de recente Belgische geschiedschrijving: een overzicht van discussies*, door Serge Deruette.
- XIX. *Historiografische teksten*, door Philippe Raxhon.
- XX. *Het revolutionaire faas: van spontane bijeenkomst tot officiële betoging*, door Bruno Bernard.
- XXI. *Chronologisch overzicht van de Franse revolutie (1789-1799)*, door Anne Vandenbulcke.

Dit boek is verkrijgbaar:

- in de agentschappen van het Gemeentekrediet;
- op de maatschappelijke zetel van het Gemeentekrediet, afdeling Verkoop (P-1), Passage 44, Pachecolaan 44, B-1000 Brussel (tel. 02/222.43.08 - 222.41.12);
- door overschrijving op rekening 057-6370330-16 van het Gemeentekrediet met de vermelding „België onder het Frans Bewind“;
- in de boekhandel.

Over het Frans Bewind heeft het

Gemeentekrediet al uitgegeven:

Jacobijnen en Traditionalisten. De reacties van de Bruggeelingen in Revolutietijd

Y. Vandenberghe
2 delen in -8°, 425 + 237 p., 750 BF

Het culturele leven in onze provincies onder Frans Bewind

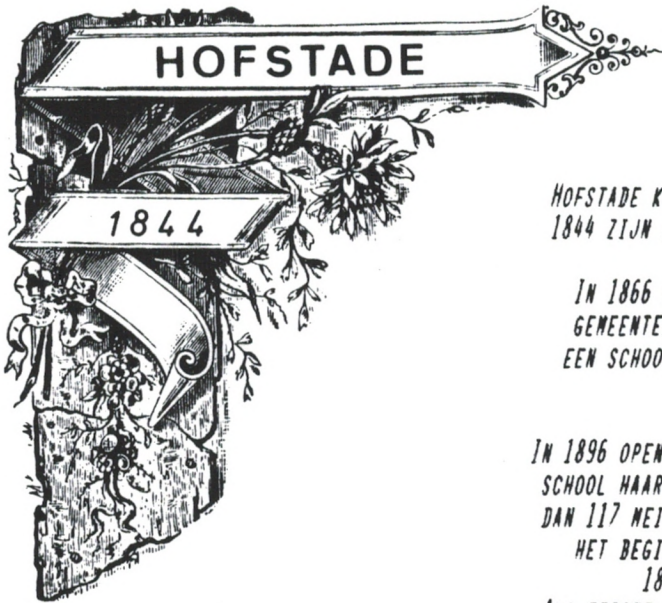
1 deel, 21 x 29,7 cm, 152 p., ill., 450 BF
ISBN 90-5066-045-2

De algemene catalogus van de publikaties van het Gemeentekrediet is verkrijgbaar op aanvraag

Een gendarme te voet (1807-1812). Litho in kleur door Wirsland. Brussel, Koninklijk Museum van het Leger en van Krijgsgeschiedenis.

Inlichtingen:
Gemeentekrediet,
afdeling Verkoop (P-1),
Passage 44,
Pachecolaan 44,
B-1000 Brussel,
tel. 32(0)2.222.43.08
of 32(0)2.222.41.12;
fax 222.40.32.

HOFSTADE KREEG VERMOEDELIJK IN 1844 ZIJN EERSTE ECHE SCHOOL.

IN 1866 WERD OP LAST VAN HET GEMEENTEBESTUUR VAN HOFSTADE EEN SCHOOLHUIS GEBOUWD AAN DE ZENSTSESTEENWEG.

IN 1896 OPENDE DE VRIJE MEISJES-SCHOOL HAAR DEUREN. NIET MINDER DAN 117 MEISJES LIETEN ZICH BIJ HET BEGIN VAN HET SCHOOLJAAR 1896-1897 INSCHRIJVEN. ALS EERSTE DIRECTRICE FUNGEERDE ZUSTER DOROTHEA.

ZUSTER MELANIA TERSAGO GEBOREN TE ZENST OP 9 FEBRUARI 1887 WAS DIRECTRICE VAN DE MEISJESSCHOOL VAN 1926 TOT 1950

ZIJ SCHREEF EEN LEERPLAN WAARVAN WIJ HIER DE TOTALE INHOUD PUBLICERN.

VELE HOFSTADENAREN ZULLEN ZICH ZEER WAARSCHIJNLIJK DEZE LESSEN NOG HERINWEREN.

Zuster Dorothea Aerden

PLAN

Waarnemen

De voornaamste gebouwen. Het Meer. De Baerbeek. De Weidestreek. De werfheide. De Tervurensteenweg. De Ambroos. De Muizenstraat.

Moedertaal

a) Lezen

b) Spreken. Woordenschat: De School, de wegen, de wijken, enz.

c) Stellen: Ons dorp. De Weide. Het kasteel. Uit visschen. Zwemmen in het Meer, enz.

Rekenen

Vraagstukken van allerlei aard: oppervlakte berekenen, omtrek, winst en verlies, enz.

Geschiedenis

Ontstaan der gemeente (1870). De Kapel-de kerk. kasteel Ambroos- gasthuishoeve- H. Geesthoeve. Romeinsche heirbaan (overblijfsels) legenden. Meer. Ontstaan der scholen - parochie, enz..

Aardrijkskunde

Ligging - grenzen (schets) bevolking - verkeersmiddelen - bodem - uitgestrektheid - landbouw - bronnen van bestaan - wateren - meer - bosschen - voortbrengselen - dieren - vee - vruchten.

Landbouw

Akkers - weiden - vee - vruchten - kippen - bloemen (door een paar Nederl. inw. ers) groenten (dichtbij Mechelen - groote groentenmarkt)

Gezondheidsleer.

geen fabrieken - kampeertreinen - water - bosschen - zuivere lucht - tennispleinen - stadion - zwemgelegenheid.

Plantkunde

Ontleding van een bloem en van een plant (tulpen, rozen, enz...)

Dierkunde: V.B. van uitwerking van een visch: paling

Français

Quelques exercices d'élocution - vocabulaire - P.ex. Notre commune - La plage etc.

Muziek

Ons Dorpje (wijze: De kempen: Jacobs - Hullebroeck)

Tekenen

groenten - visschen - planten - gewassen

Handenarbeid

*Benodigdheden voor de realisatie op de zandtafel
Knip- en plakoefening.*

WAARNEMEN

- Onderwerpen:
1. Onze wegen
 2. Onze Wijken
 3. De Werfheide
 4. De Muizenstraat
 5. De Weidestreek
 6. De Tervuren steenweg
 7. Een paar voornamen gebouwen
 8. Het meer
 9. De Beek
 10. De Leuvensche vaart

Verwerking

a) Voorbereiding in de klas

In de klas wordt aan de leerlingen opdracht gegeven hun oogen eens goed den kost te geven b.v. bij de schoolwandeling langs de wegen en de wijken van het dorp. Er wordt tevens gezegd wat ze zullen te zien krijgen, en waaraan ze speciaal hun aandacht moeten wijden. Daarbij kan ook een les van spreken te pas komen, een ll. die in de omtrek van een wijk zelf woont komt vrij vertellen wat er te zien is. De onderw. kan daarbij nog sommige zaken hooren, die misschien later van pas komen in realisatie - en andere lessen

1° Les. Onze wegen

Wij kennen in ons dorp verschillende soorten van wegen: steenwegen, grintwegen en aardewegen (verklaring). De steenwegen zijn: de Tervurensteenweg, de Muizenstraat, de Steenweg op Zemst, de Driesstraat en de Prinsenstraat. Ambroossteenweg
Grintwegen zijn de Molenheidebaan en de Kastanjedreef.
De andere zijn aardewegen: de Molenweg, de Heversche baan, de Molenstraat, de Kloosterstraat, de Vredestraat, den Balkweg, enz...
Aan de badplaats is er ook een Macadam.

1° Schoolwandeling

Te volgen weg:

Als uitgangspunt nemen we natuurlijk de aangenomen meisjesschool. Dadelijk zien we dus den steenweg op Zempst, waarbij een kleine uiteenzetting door o.w. over kassei en straatsteen. vertek- en eindpunt van den steenweg (verbindt Tervurensteenweg met groote baan Brussel-Antwerpen). We gaan verder en komen aan den eersten aardeweg, de Oude Gasthuisweg (in dialect: "De Buiskens")

Onderw. wijst op de omliggende velden en zegt een klein woordje over den bloei van den landbouw in de gemeente. Dan gaat het verder langs Muizenstraat, naast Leuvensche vaart (aardeweg) over de Kastanjedreef (grintweg) de Ambrooschen steenweg, de Kloosterstraat, Driesstraat en Prinsenstraat naar het dorp. Kleine uitweiding over kerk en de gemeentplaats en daarna keeren we terug naar de school.

Realisatie

De leerl. vervaardigen vooraf zelf de noodige plaatjes met den naam van de wegen. Alsook de gebouwen zooals het gemeentehuis, jongensschool, de kerk, de kapel, een paar woningen van den Zemstschen steenweg en van den Tervurensteenweg - Meisjesschool. Met dit materiaal wordt dan de realisatie op de zandtafel gebracht, waarna allerlei oriëntatieoefeningen en dril oefeningen volgen. De lln. zorgen tevens voor de noodige documentatie uit dagbladen of tijdschriften of postkaarten. Deze worden ingeplakt in een speciaal schrijfboek voor waarneming. Hooger getekend plan komt op 't bord en wordt door de lln. afgetekend. Namen van wegen en specifieke gebouwen komen er bij op, met tevens een klein woordje uitleg over wat ze hebben waargenomen.

2° Les- Onze Wijken

In onze gemeenten kennen we verschillende wijken, welke een bijzondere naam dragen. Zij zijn: de Werfheide, de Muizenstraat, de Weidestreek, de Vaardijk, de Ambroos, het Prinsenveld, het Hofstadeveld, de Badplaats, het Broek, de Heide, de Dries en het dorp.

Realisatie

Gebeurt op dezelfde wijze als voor de 1° wandeling. Het plan komt op het bord, de lln. teekenen af en schrijven den noodigen uitleg door de onderw. gegeven er naast. Daarna zetten, al de lln. zich aan het werk om mede de realisatie op de zandtafel te bewerkstelligen. Plaatjes worden gemaakt met den naam van de verschillende wijken en de wegen, alsook de beek en het meer. Daarna volgen weer oriëntatieoefeningen.

3° Les - De werfheide

Het is de streek gelegen tusschen de Muizenstraat, Vaardijk, Hanswijkbeek en Tervurensteenweg. Over het algemeen is zij hoog gelegen en is het er zandig en weinig vruchtbaar. Bij droog weder stuift het er gemakkelijk. De planten verkwijnen bij gebrek aan voedsel. Rogge en aardappelen tieren er het best. Op de hellingen langsheen de Vaardijk en de Hanswijkbeek is de grond beter en zelfs goed na flinke bemesting. Men kan er spruiten winnen, bieten, bloemkoolen, witloof en zelfs tarwe. De waterafvoer gebeurt langs de Hanswijkbeek. Deze maakt gedeeltelijk de grenslijn tusschen Hofstade en Mechelen. De Werfheide is weinig bevolkt.

Schoolwandeling

Vertrekken van de school langs Tervurensteenweg, over de Baerebeek naar de Muizenstraat, verder langs Vaardijk en Hanswijkbeek naar Tervurensteenweg en school.

Realisatie

4° Les - De Weidestreek

a) Voorbereiding in de klas

Langsheen de beide oevers van de Baerenbeek zijn van Z. naar O. onze weiden gelegen. Ze liggen er zeer laan en vochtig. De beek treedt bij natte winters ook soms uit haar oevers en verandert het uitzicht in een zee. door de te groote vochtigheid, verzuren de weiden. Men treft er dan vaak biezen aan. De koeien lusten geen zuur gras en geven er ook geen melk van. Men kan die weiden kalken. Dit neemt gemakkelijk de zuurheid weg. Men kan ook het water wegleden door draineering. Maar dit kost veel geld aan o:~e boeren.

Schoolwandeling

Vertrekken van de school, langs Tervurensteenweg naar Baerenbeek (weidestreek) verder langs Balkweg, Vaardijk, Ambrooschesteenweg, Dorp, School.

5° Les - De Tervuerensteenweg

Werd reeds door de Romeinen aangelegd. Ze wordt zoo genoemd omdat ze Mechelen met Tervueren verbindt. Het is een breede druk bereden baan. Vele voerlieden verkiezen ze boven het verkeer langs de baan Brussel-Mechelen.

De Tervuerensteenweg met zijn fietspad behoort niet toe aan de gemeente, doch is eigendom van de provincie Brabant.

Zij is dus een provinciale baan en moet door het bestuur der provincie onderhouden worden. Deze geeft ook de rooilijn aan voor het bouwen van huizen en houdt insgelijks toezicht over den waterafvoer. Om de veertien dagen komt de kantonnier, vroeger Van den Wijngaerd Livinus uit Elewijt, nu Jan Verhoeven uit Perk, zien of alles in orde is langs den weg.

Sedert de laatste 5 jaren rezen er langsheen dezen steenweg vele en prachtige woningen op. Het ontstaan van onze badplaats en het verkoopen van de aan den steenweg palende gronden zijn daar oorzaak van geweest. Er zijn dus ook vele inwoners bijgekomen. Waar er volk woont komt ook de handel op. Zoo tellen we langs den steenweg: 20 herbergiers, 3 kooplieden in aardappelen en kolen, 3 velomakers, 3 schoenmakers en verkopers en, 4 beenhouwers, 10 kruidenierswinkels en 3 winkels in klerstoffen. Verder kennen we er ook nog 3 Hollandsche handelaars in bloembollen, 2 smeden, 1 glazenmaker, 2 haarkappers, 2 schilders, 1 vrachtvoerder, 3 aannemers van bouwwerken, 2 schrijnwerkers en enkele boeren. Het groote deel der bewoners zijn echter werklieden en bedienden. Wij tellen op den Tervuerensteenweg ongeveer 200 huizen, waartusschen 10 villa's, n.l. "All Right", "Leonie", "Elsje", "Kaetje", "Marie", "Mijn Rust", "Heidekant", "Eureka", enz.

Schoolwandeling

Weg: school, grens Mechelen, spoorweg, school

Realisatie

Hier wordt veel werk en hulp gevraagd van de lln. In de les van Handenarbeid en Teekenen wordt al het materiaal voor de realisatie vervaardigd. Plaatjes met naam, voornaamste gebouwen, weiden, spoorlijn, brug, kerk, dorpsplein enz.

Dit plan komt weer vooraf op het bord en wordt door de lln. nagetekend- documentatie uit dagbladen - tijdschriften, postkaarten wordt opgeplakt en de noodige uitleg wordt er naast geschreven.

Dus zelfde behandeling als in 1° en 2° les.

6° Les - De Muizenstraat

a) voorbereiding in de klas

Het is de steenweg welke uitloopt op den vaardijk en, vóór het bestaan der vaart naar Muizen leidde. Daarom heet hij Muizenstraat. er wonen vele werklieden, enkele handwerkers en een viertal boeren. Er woont ook een bezetter, 3 kruideniers, 1 beenhouwer, 1 bakker en 1 haarkapper. De straat is tamelijk dicht bevolkt. Wij tellen 54 huizen +/- 270 bewoners. De huizen zijn meestal klein, laag en verouderd. De gronden gelegen tusschen Muizenstraat en Baerbeek zijn vruchtbaar na goede bemesting. Zij heeten "Balk" en "het Hectare". Er groeien bloemkoolen, spruiten, witloof, selder, porei enz. Waterafvoer geschiedt langs de Baerebeek.

Schoolwandeling

School-Tervurensteenweg-Muizenstraat (uitleg - verklaring). Hier de leerlingen doen opmerken, doen waarnemen. Verder langs Vaardijk en Ambroos terug naar de school.

7° Les - Het meer

Is gelegen tusschen de spoorbaan Brussel-Antwerpen en de Oostergrens der gemeente. Bezit een mooie badplaats en nieuw strand dat jaarlijks veel bezoekers trekt, vooral uit Brussel, Antwerpen en Mechelen, alsook vreemdelingen zoals Franschen, Nederlanders en Engelschen (daarover meer in het vak "Geshiedenis")

Schoolwandeling

School- Tervuerensteenweg- meer- badplaats- oud België- strand- cabines - "molen" - "Kelderken"- Rode Kruisinrichting- overzet- vischputten - vaart- velodroom- enz.

9) Les: Baerebeek 10° les: Vaart Mechelen-Leuven/idem

Moedertaal

A. Spreekoefening

In verband met dit onderwerp kunnen vele oefeningen gegeven worden.

De stof die voorhanden is, kan en zal voor meer dan één studiejaar gebruikt worden. Dit naargelang den graad van ingewikkeldheid. Eerst envooraf kan men reeds een spreekoefening houden in verband met de waarneming. Dit gebeurt dan ook dadelijk na de schoolwandeling. Door vragen kan de onderw. al wat men opgemerkt heeft reconstrueren, beperken en uitbreiden. De bespreking van de verschillende onderwerpen en van de waargenomen zaken en feiten geschieden in het algemeen beschaafd. De onderw. zal dan ook steeds de lln. zorgvuldig verbeteren en hun uitspraak doen verzorgen.

Onderwerpen: de wegen - de wijken - de gebouwen- de Tervurensteenweg- de Weidestreek- de Werfheide- de Baerebeek- het Meer- Bevolking der gemeente- landbouw- handel en nijverheid- uitzicht van de streek - onze parochie- de scholen- enz.

Samenvatting komt in hun schrijfboek - illustratie- documentatie- verwerking

B. Woordenschat

De wegen: aardeweg rijden
 steenweg snorren
 grintweg vliegen
 kiezelweg stormen
 macadam

De gebouwen:

woning-huis

Soorten gebouwen en soorten woningen

hut- hoeve- burgershuis- villa- kasteel- paleis- wolkenkrabber, enz.

herberg- hotel- school- kerk- kazerne- gasthuis- klooster, enz.

De Tervurensteenweg.

Soorten voertuigen- verkeersmiddelen- auto- luxe-auto- vrachtauto- motocyclette- rijwiel- velo- fiets- kar- speelkar- huifkar, enz.

Het Meer

badinrichting- cabine- overzet- Roode Kruisinstelling- vaart- zwemkom-

Namen van visschen

paling- baars- snoek- lauw, enz.

Landbouw

Namen van groenten: aardappelen, erwten, tomaten, bloemkoolen, schorseneren, sla, andijvie, asperges, selder, prei, boontjes, witloof, spruiten, enz.

Hier is dus ook stof in overvloed, meer dan voldoende, meer zelfs dan in 1 jaar kan afgehandeld worden.

Aan den o. het geschikste er uit te halen en aan te leeren.

C. Lezen:

Artikels uit dagbladen (?) of weekbladen. De lln. bezorgen zelf deze stof. Lsg. verklaart wat gelezen wordt.

Na inzage worden ze door de lln. voor de klas gelezen, begeleid van een gepaste uitleg door onderwijzers.

Andere leeslessen en dichtstukjes vindt men in alle verzamel en leesboekjes. Daarvan echter geen misbruik!

Stillezen kan ook beoefend worden.

D. Stellen

Hier hebben we weer een zeer uitgebreide stof. Menigvuldige opstelletjes kunnen hier gegeven worden.

1) Lsg geeft elke ll. een getypt blad, waarop verschillende vragen staan. De lln. mogen deze dan vrij beantwoorden.

vb. (zie documentatie)

Wat stelt dat lichtje voor?

Vertrek van de school en ga naar die plaats toe !

Beschrijf wat ge op uw wandeling gezien en gehoord hebt ! Korte bondige zinnen.

Vele hoedanigheidswoorden !

2) Gewone steloefeningen

vb. ons dorp de weide de kerk
de hoeve het kasteel vischjes vangen
zwemmen in het meer

Wandeling naar het woud

De beste onderwerpen worden dan uitgekozen daar al de onderwerpen toch niet kunnen afgehandeld worden.

Een vrije steloefening kan ook gemaakt worden. De lln. mogen zelf een onderwerp kiezen in betrekking met de gemeente.

Een paar van de beste opstellen worden dan daarna aan het actualiteitenbord opgehangen. Ze worden tevens ook door de lln. zelf in een model opstellenboek geschreven. Dit om de lln. aan te moedigen en de minder goede opstellers aan te zetten om toch maar hun uiterste best te doen.

Aldus wordt de lust tot stellen aangekweekt.

E. Dictee

De geschikste teksten, die in de leesles behandeld werden, kunnen gebruikt.

Soms kan ook een dictee van losse woorden gegeven worden, om de schrijfwijze in te drillen van sommige moeilijke woorden uit de les van woordenschat.

Lsg. kan dan tevens met deze woordjes zinnen vormen. Voor het gebruik van aanhalingstekens dient aangestipt dat ze gebruikt worden, alleen bij een gesprek tusschen twee personen. Dus dient daar opgepast !

F. Voordragen

Dichtstukjes in verband met de waarnemingstaken uit lees- of verzamelboeken.

Rekenen

Hier is stof genoeg om gedurende een gansch jaar te werken. Allerlei soorten van vraagstukken kunnen worden behandeld.

Vanaf de vraagstukken waarin alleen de 4 hoofdbewerkingen in voorkomen, tot aan de berekening van de kostprijs is de stof onuitputtelijk.

Omtrekken, oppervlakten, afmetingen en afsluitingen van weiden en tuinen, winst en verlies op prijs van groenten, op scheikundige meststoffen, volgens inkoop, onderhoud, opbrengst en verkoop van dieren.

Allemaal verschillende soorten van vraagstukken, waarop honderden variëteiten kunnen gemaakt worden.

De vraagstukkenreeksen worden door de onderwijzeres zelf opgesteld.

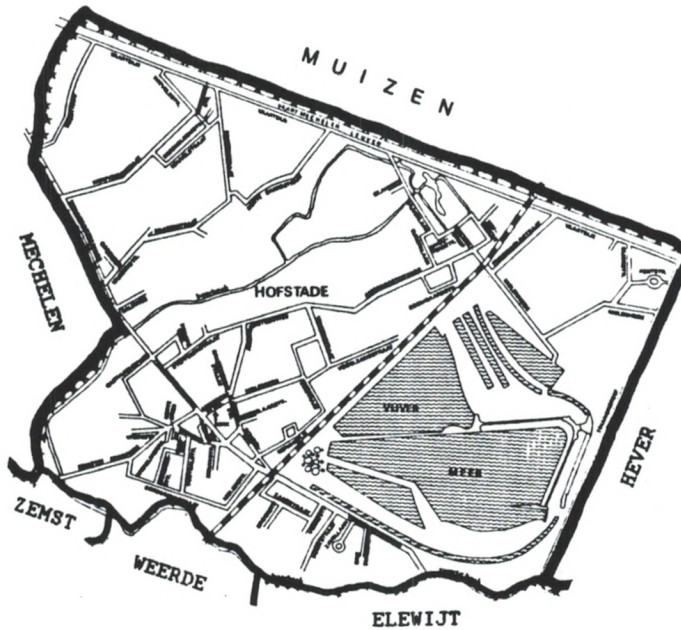
Ter afwisseling mogen de lln zelf gegevens verstrekken, als prijzen, afmetingen, hoeveelheden, opbrengst, enz. Dan nog zal het werk van de o. veel oplettendheid en opportuniteit vragen. Maar de vraagstukken zullen geen leesmoeilijkheden meer bieden, begrepen worden, belangstelling wekken en gemakkelijk opgelost worden. De werkwijze zal zelfvertrouwen wekken bij de lln. en de onderwijzeres zal goede resultaten bekomen.

Aardrijkskunde

Aardrijkskundige ligging

Hofstade ligt aan de noordelijke grens van de provincie Brabant

Grenzen:

De gemeente Hofstade behoort tot het kanton Vilvoorde en het rechterlijk en bestuurlijk arrondissement Brussel

Van de hoofdstad is Hofstade echter te ver verwijderd om er eenigen invloed van te ondergaan. Voordeelig is echter in vele opzichten de nabijheid van de stad Mechelen.

Onder opzicht van landsbouwstreken en natuurlijke gewesten behoort Hofstade tot de Brabantsche Kempen en ligt aan de grenslijn van de Zandstreek en de Kleistreek tusschen Zenne en Dijle.

De vaart van Leuven naar Mechelen is de oostelijke grens, terwijl de Baerebeek haar scheidt van de gemeenten Elewijt, Weerde, Zemst en Mechelen.

Het Zwart water, een klein beekje scheidt haar gedeeltelijk van Hever (Schiplaeken) en van Elewijt.

Verkeerswegen.

De Zempstsche steenweg, een gemeentebaan verbindt den Tervuerensteenweg met de groote Staatsbaan Brussel-Antwerpen (Bredabaan). Over het gehucht Ambroos (gedeeltelijk steenweg, gedeeltelijk aardeweg) is er een verbinding met de baan Leuven-Mechelen met overzet aan de Leuvensche vaart ter plaatse genaamd "Hever-Pont".

Voor 1914 was er spraak een steenweg aan te leggen tusschen Hever en Hofstade.

In de verschillende voorstellen Hofstade:

Meer in te richten tot badplaats en park, werd ook het plan vooruitgezet een steenweg aan te leggen, om de baan Leuven-Mechelen te verbinden met de, n Tervuerensteenweg, langs de Putten, met brug over de Leuvensche Vaart, ter plaatse Hever-Pont.

Waterweg. Leuvensche vaart, waar soms veel schepen met steen (baksteen voor de aannemers) worden gelost, alsook kolen en beer.

Spoorwegen. De spoorbaan Halle-Muizen loopt over Hofstade, doch wordt bereiden door goederentreinen. Slechts enkele reizigerstreinen, wel bijzondere treinen, komen over die spoorbaan. Geen treinen hielden echter in den beginne stil. Rond 1933 heeft Hofstade echter toch een kleine statie gekregen. Kleine, snelrijdende mazouttreinen doen nu de baan Brussel-Mechelen via Hofstade. Het druk bezoek van de Badplaats heeft deze statie noodzakelijk gemaakt. In den Zomer zijn deze treintjes zeer talrijk. In den Winter minder, doch enkele zijn altijd regelmatig, zoodat ook de werklieden en bedienden voor Brussel abonnementen kunnen krijgen.

In het nieuwe ontwerp van Hofstad-Baden is nu ook plaats voorzien voor een station.

Grondgebied - Oppervlakte

Het grondgebied der gemeente Hofstade heeft een oppervlakte van 576 hectaren. Het grootste deel van den grond wordt bebouwd; een gedeelte bestaat uit weiden langsheen de beek. Een ander gedeelte is beboscht. Op het einde der vorige eeuw werden een 150tal Hectaren door den staat aangekocht om de gronden te benuttigen tot het aanhogen der spoorbaan. Zoo ontstonden er diepe kuilen, echte meren welke vooral sinds 1921 ontelbare bezoekers naar Hofstade lokken (80ha 10 tot 15 m diep). Voor de gemeente was het echter een slechte zaak. Huizen, landen, bosschen, vielen ten prooi en de gemeente had veel verlies te lijden aan inkomen van belastingen.

Sinds 1927 wordt het water der Putten te Mechelen als drinkwater gebruikt. Dagelijks worden duizende m³ wter door Mechelen verbruikt, dit water afvoerend uit de nabijgelegen landerijen en deze drooglegend.

Bevolking

Hofstade telt thans ruim 2000 inwoners (1935). Een gevoelige vermeerdering der bevolking is er sinds de oorlogsjaren te bespeuren. Bij de volksoptelling van 1910 bezat Hofstade een bevolking van ruim 1500 inwoners, wat een vermeerdering uitmaakt van 1/3 van haar vroeger cijfer.

Voor het grootste deel bestaat de bevolking uit arbeiders.

De naburige stad Mechelen met haar arsenaal der Spoorwegen, met haar meubelmakerijen, stoelmakerijen en allerhande nijverheidstakken verschaft werk aan het grootste deel der Hofstaadsche bevolking.

Door het feit van deze nabijheid zijn ook veel vreemdelingen zich hier komen vestigen ten einde dicht bij hun bezigheid (werk) te wonen. Het getal landbouwers en landbewerkers vermindert ook merkkelijk.

Slechte gronden, hooge huurprijzen, lage prijzen der landbouwvoorbrenst aan den eenen kant en goede lonen, achturedag langs den anderen kant, zijn oorzaak dat vele landbouwerszonen verkiezen aan den arbeid in de stad te gaan.

Vele landbouwers eijn niet meer in staat hun kinderen tot het landbouwbedrijf in te stellen. Ook zijn er thans maar een 50tal gezinnen meer, welke van het landbouwbedrijf leven. De gemeente breidt zich thans fel uit aan de buitenwijken. De kom zelve der gemeente was voor enkele jaren nog weinig bebouwd en deel met puinen (oorlog) bedekt. De gronden hoorden toe grootelijks aan den heer Graaf Cornet de Peissant, die er hoegenaamd niets van verkocht.

Gedurende den oorlog verbleef een groot deel der bevolking in den vreemde (Eng., F., N.). De gruwelen der Duitschers dreven deze begin september 1914 op de vlucht.

Enkele burgers werden toen ook vermoord, enkelen sneuvelden in den Wereldoorlog.

Het ontstaat der "Badplaats" dan en de verkoop der goederen van den Graaf de Peissant vermeerderden de bevolking.

Rond 1933 immers heeft de graaf zijn goederen verkocht, door bemiddeling van den heer Lacourt uit Willebroeck. Nu rijzen de huizen uit den grond. Het zoogenaamde "Witmanshof" wordt grootendeels vernield en herschapen in bouwgronden.

Kloosterstraat, Tervuerensteenweg en Steppeke worden bebouwd met prachtige huizen en werkmanswoningen.

Zelfs de dorpsplaats heeft de gemeente zich laten ontfutselen en is bebouwd geworden. Na lang dralen en uitstellen is men in 1935 ook aan een nieuw kerkhof begonnen.

Handel en nijverheid

Buiten enige gewone specerijwinkels, een paar handelaars in aardappelen en steenkool en den handel in vroege aardappelen en enkele groenten (spruiten, witloof, asperges, e.a.) is er op gebied van handel (evenmin nijverheid) niets te vermelden. Voor een 40tal jaren woonde er op den Tervuerensteenweg bij het dorp een heereboer die groothandel deed in hooi (Willem Verschueren). Hij bezat groote schuren voor het bergen van hooi. Deze werden later - de man ging totaal ten onder in woonhuizen veranderd. De huizen Andries en Geest zijn daar nu op gebouwd.

Wateren

1) Baerebeek (ruisseau des cercueils)

2) Zwart Water

3) Senne

4) Het Meer (zie bijdrage van E. Doms, verschenen in Toerisme)

Hofstade sedert 1830 Ontstaan

Hofstade bestaat slechts als zelfstandige gemeente sedert 1870.

Een koninklijk besluit dateerende van 23 Februari 1870 keurde er de oprichting van goed. Vóór 1870 behoorde Hofstade tot het grondgebied der gemeente Muizen. Het omvatte het gebied gelegen aan den Z. en Z.W. kant der vaart van Leuven naar Mechelen.

Wat ook de stichters der gemeente hebben mogen doen gelden tot het oprichten van een zelfstandig Hofstade (parochiale zelfstandigheid, verre afstand v.d. kom der gemeente Muizen; lastige verbinding wegens de Leuvensche vaart) onvoorwaardelijk kan deze daad toch niet worden goedgekeurd.

Zeker is het dat een gemeente werd opgericht zonder bezittingen, zonder andere inkomsten dan belastingen geëischt van het algemeen kleine landbouwers en arbeiders.

De eerste burgemeester van Hofstade was graaf Cornet de Peissant. Vóór de oprichting der gemeente Hofstade was hij schepene te Muizen.

De tweede was Louis De Coninck (oom van vader van onzen onderwijzer Frans De Coninck)

3. Mr. Toot Jan 1901

4. De Coster Victor 1906 man van Adèle Coen

5. Aug. De Coninck 1912 (zoon van Louis)

6. Goovaerts Jozef 1922

7. Van Eeckhoudt Jan B. 13 April 1927

Van Der Aerschot Jules Novemb 1947

II Tervuerensteenweg

Door Hofstade loopt dus ook de Tervuerensteenweg, een provinciale baan van Mechelen naar Tervueren. Bestaat reeds van in den tijd der Romeinen, werd aangelegd als heirbaan. Thans is het een druk bereden baan. Vele voertuigen verkiezen deze baan voor het verkeer Brussel-Mechelen. Zij volgen dan den Tervuerensteenweg tot voorbij Perk, tot Wambeek (onder Steenockerzeel) en daar nemen zij rechts den steenweg van Haecht naar Brussel. Nochtans een opendraaiende brug over de Leuvensche vaart (Mechelen-Withuisbrug) een veel gesloten barreel aan den ijzeren weg nabij het station Mechelen, zijn oorzaak van geringer verkeer. Vele voertuigen verkiezen daarom Mechelen te bereiken van den Tervuerensteenweg langs den Zemstischen steenweg langs den steenweg Brussel-Antwerpen. Er is geen rivier, dus geen verkeer te water. Op de Leuvensche vaart worden soms wel schepen met steen gelost, ook beer, kolen.

III Ontstaan der scholen

De parochie werd gesticht in 1844 (kerks.). Toen kreeg Hofstade ook zijn eerste school (Aan "Rollewagen" in het dorp met 1 onderwijzer van Berlaer; deed eerst dienst als hulponderwijzer te Muizen en werd dan van daar naar Hofstade gestuurd. Deze school was gemengd.

In 1866 werd de gemeenteschool (die heden nog gebruikt wordt) gebouwd met een gemeentehuis. Genoemde Gijsbrechts werd er schoolhoofd en kreeg Aerts Jozef (vader van Fl.H. en Felix Aerts) tot hulponderwijzer.

De eerste school, van toen: oude school genoemd, hield op te bestaan.

In 1879 brak de schoolstrijd uit (liberalen waren aan 't bewind). Godsdienst werd uit de officieele scholen verbannen. Katholieke scholen werden gebouwd en de meeste onderwijzers van dien tijd gingen over naar de katholieke scholen.

Gijbrechts liet zich bij deze gelegenheid pensionneeren en Aerts Jozef, ging over tot de katholieke school, welke opnieuw in de eerste, oude school was. Van Flasem deed dienst in de gemeenteschool. Doch, zooals overal liepen de gemeentescholen leeg en de schoolstrijd duurde dan ook slechts 4 jaar en de katholieke school ging weer over naar de gemeenteschool.

Aerts Jozef werd tot hoofdonderwijzer benoemd. Na zijn dood kwam Goossens Andreas (1900) als schoolhoofd met als hulponderwijzer Felix Aerts (1900-1904) zoon van Jozef. Van 1904 tot 1908 deed Bernabé Edmond als hulponderwijzer dienst en daarna in 1908 Van den Wijngaerd Eduard-Jozef.

In 1913 ging Goossens op rust. Zijn opvolger van Van Hamsnée Oscar die vroeg stierf na slechts 2 j. dienst (1913-15).

Van den Wijngaerd Ed. ons huidig schoolhoofd werd als dusdanig benoemd in 1915. Hij kreeg Michiels Gustave als hulponderwijzer en in 1928 bij het openen van een 3e klas werd De Coninck Frans benoemd. In 1936 bij het openen van een 4e klas werd benoemd Richard Van den Wijngaerd, zoon van Ed. Van den Wijngaerd.

Hofstade telt thans, evenals in 1900 twee scholen: aangenomen meisjesschool met bewaarschool en gemeentelijke jongensschool. Deze werden gebouwd in 1866 en werd ingericht als gemengde school. In 1896 werd een vrije meisjesschool gebouwd, door de gemeente aangenomen, telkens voor 10 jaar.

In 1898 werd een bewaarschool aangebouwd.

a) Gemeentelijke jongensschool

In 1900 tot 1927 bestond deze slechts uit twee klassen. Ondanks de groote noodzakelijkheid van verbetering en uitbreiding, ondanks het herhaald aandringen van het schooltoezicht kwam er geen verandering in dezen toestand. Zelfs een in het jaar 1920 door den gemeenteraad aangenomen beslissing tot het vergrooten en verbeteren der schoollokalen bleef zonder gevolg tot het jaar 1927. De bestaande klassen werden toen veranderd en verbeterd, een derde klas werd bijgebouwd, de speelplaats vergroot en een overdekte speelplaats er aan toegevoegd.

In 1928 begon het schooljaar met 3 klassen.

b) Aangenomen meisjesschool. Deze werd gebouwd in 1896 onder bestuur van Eerw. Heer pastoor Vereecke en op grond van graaf Cornet de Peissant en bestond insgelijks uit 2 klassen. In September 1926 begon het schooljaar met 3 klassen, bestuurd door Zrs. van Maria.

c) Aangenomen bewaarschool.

Werd gebouwd in het jaar 1898 en bestaat tot 1935 slechts uit één klas. In 1935 werd een 2e klas bij de bewaarschool gevoegd en de 4e graad (kookschool) werd ook geopend. Voor elk deze werd een leeke onderwijzeres benoemd (niet voor de 4e graadklas- Zr Melanie).

Het ontwerp voor een 4e graadklas voor de jongensschool werd toen ook goedgekeurd en het bestaande gebouw zou gansch worden opgetrokken. In afwachting wordt de 4e klas in het gemeentehuis gedaan.

IV Parochie

Hofstade behoorde tot 1844 aan de parochie van Muizen. In het jaar 1844 werd Hofstade opgericht tot parochie. De eerste steen der kerk werd gelegd in 1840. Zij heeft haar stichting te danken aan edelmoedige weldoeners een een bijlage van de staat. De edele heer de Meester de Tilburg gaf den grond voor het kerkhof. Door afstand van grond door den graaf Cornet de Peissant werd het kerkhof in 1876 vergroot.

De huidige pastoor Mercelis is de 5e herder sinds de oprichting der parochie.

In 1909 kreeg Hofstade ook een onderpastoor (E.H. Van Oosterwijck).

De kerk van Hofstade bezit ook een wonderbeeld van Onze Lieve Vrouw. Het werd gemaakt van de stukken van het wonderbeeld van Maria van de abdij van Affligem (meer uitleg komt verder). Door een familielid van een abt van Affligem werd het geplaatst in een kapel in de Geerdegemstraat (grondgebied Mechelen, dicht bij Hofstade aan de Baerebeek).

Gedurende de Fransche omwenteling werd de kapel verwoest.

Heden in November 1935 is men druk bezig met het aanleggen van 'n nieuw kerkhof, nabij den Tervuerensteenweg.

Het nieuw kerkhof werd ingehuldigd in November '36. Eerste lijk: Van den Brande, Tervstw.

Nota: Het beeld, bewaard door de familie der graven, verwant aan de stichters der kapel, werd door dezen aan de nieuw gebouwde kerk van Hofstade geschonken. De Meester de Tilburg deed het beeld plaatsen boven het hoogaltaar.

Baerebeek-Zenne

Zenne, eertijds "Sinne". Beide oevers zijn drassig, veel overstroming. De Zenne was vroeger enkele kilometer breed en werd door de Romeinen ingedijkt tot op meer dan 1000 m. van het diepste der oude bedding, waar nu nog de Baerebeek vloeit en op wier oevers Romeinsche graven gevonden werden. Vandaar ook de "Baerebeek" Baere = eeregraf. (Ruisseau des cercueils).

De huidige Zenne ligt niet in het midden der oude bedding, maar wel op de helling. Hofstade behoort natuurkundig tot klein Brabant. Vóór vele eeuwen was de Zenne zeer vischrijk, doch van in het begin onzer XXe eeuw werd het water zoozeer bevuild door de fabrieken van Vilvoorde, Haeren en Schaerbeek, alsook door de vuile waters van de hoofdstad, zoodat alle visschen stierven. In de 10e is er nog een twist geweest tusschen de inwoners van Weerde en Zemst nopens de vischvangst op de Zenne. Nu is dat ook opgelost.

1) Leg. heeft de kaartjes, die later op de zandtafel zullen komen in potlood geteekend (zie waarnemen a. u. o.). Kaartjes met de namen der verschillende zaken welke op de zandtafel komen, worden dus overteekend in chineeschen inkt. Deze lessen zijn vooral goed om de lln. met zorg te leeren werken. Daar zal lsg. dus zorgvuldig op letten.

Maar dat is nog niet alles! Het terrein van het terkennen is wel wat meer uitgestrekt.

2) Drillen, illustreren, versierings- en natuurteekenen moeten geheel steunen op de studie van het milieu, meer nog, zij moeten er bij helpen.

Wij denken hierbij maar eens aan de dieren, de planten en landschappen, aan de bezighe-

den der menschen, aan hun houdingen bij het werk, aan de tafereeltjes die de lln. kunnen gedurende de schoolwandeling.

Deze laatsten worden natuurlijk eerst op het bord voorgeteekend.

V.b. van illustratief teekenen

Hooierief, rijf, vork, zeis, hooiopper, hooikar, groenten, sla, prei, peen, enz...

Bloemen, visschen in een bokaal, kikvorsch, gebouwen, steenweg, dorpsplaats, enz.

Versiering: Boordversiering (fries) met visschen, met bloemen.

Hier kan ook stof genoeg gevonden worden.

De groote moeilijkheid zal zijn: zich weten te beperken en een juiste keuze te doen.

Landbouw

De bevolking van Hofstade bestaat grootendeels uit arbeiders. Het overige leeft van den arbeid op den akker, van landbouw. Ook veel arbeiders houden zich buiten hun werk in de fabriek of elders, bezig met landbouw.

Hofstade ligt in de zandstreek en een klein gedeelte in de kleistreek. In het algemeen zijn de velden weinig vruchtbaar. Slechts door zorgvuldige bewerking en overvloedige bemesting zijn de landbouwers er toe gekomen een goede opbrengst te bekomen. Langs heen de Baerebeek en in de nabijheid der Kleistreek treft men vruchtbare akkers en weiden aan.

Sinds het afvoeren van het water naar Mechelen uit het meer (de putten) zijn ook verschillende landerijen drooggelegd en liggen thans braak.

Op gebied van landbouwbedrijf is hier nochtans veel vooruitgang merkbaar. De landbouwers hebben zich de lessen uit landbouwvoordrachten, landbouwlessen en tijdschriften practisch ten nutte gemaakt.

Vruchtafwisseling, kunstmatige bemesting, verbetering van den veestapel, groentenkweek, enz. hebben hier ook een merkbare stoffelijke verbetering bij den boerenstand gebracht (witloof, asperges, porei, enz.) landbouwmachines en andere hebben den handenarbeid vervangen. Gedurende de wintermaanden rijden de landbouwer ter markt met groenten, spruiten en witloof.

Aan teelt van vroege aardappelen wordt hier ook veel gedaan, en al is Hofstade niet zoo vroeg ter markt als de noorderlijke omgeving van Mechelen, toch leveren onze landbouwers een merkelijke hoeveelheid van deze knollen.

Gebrek aan arbeidskrachten laat zich ook sinds het einde van den oorlog hier voelen; de nabijheid van de nijverige stad Mechelen, hooge loonen en de acht-urendag lokken de arbeiders naar de fabrieken en ondernemingen.

Vóór 1914 boden ook de qtaatsarbeiders een helpende hand aan de landbouwers. Van 2 ure 's morgens bij de eerste klaarte, gingen zij vroege aardappelen rooien tot het tijd was om naar hun werk te gaan.

Hygiëne

Hofstade is een gezond dorp. Men vindt er geen fabrieken die de lucht bederven en daartegenover vindt met er vele speelpleinen waar de kleinen naar hartelus kunnen spelen en ravotten, tennispleinen voor de jeugd en zwemgelegenheid voor groot en klein.

Verder is er een stadion om te voetballen, een wielersbaan voor de liefhebbers van wielersport, kampeerterreinen van de V.K.C., stortbaden met verfrisschend water, gezonde lucht en dennenbosschen.

Er is zelfs sprake van een sanatorium op te richten, waar de teringlijders rustig zouden kunnen leven en gezondheid te koop vinden.

Hier zijn dus ook enkele nuttige onderwerpen te behandelen.

Aan den onderwijzer een goede keuze te doen.

Plankunde

Alleen de bijzonderste worden behandeld v.b. verschillende veldgewassen. Water- en moerasplanten als het riet, de lisbloem.

Aanpassen aan het milieu.

De beuk, boom en deelen van de boom, aanpassing, voeding, groei, stijging en daling v.h. sap, jaarringen, gebruik v.h. hout.

Verder fruitbomen: perelaar, appelaar, enz.

Moeskruiden en groenten, enz.

Men kan ook de families, de soorten herhalen.

V.B. aan de hand v/d erwt herhaalt men de vlinderbloemigen.

Dan kan ook de ontwikkeling v/d boom nagegaan worden, de bewerkingen en bemestingen, het griffelen, enz. Nut!

Dit is ook heel interessant. Men kan ook zelfs de groei van sommige planten nagaan in het levend hoekje v.d. klas.

Dierkunde

V.B. van behandeling van 'n visch

De paling. (samenvatting)

A. Een bewoner van de modder in zoet water.

1. Als modderbewoner is zijn huid onder licht, boven donker.

2. De huid is glad, taai en sluit kleine schubben in. Hij heeft kliertjes aan de lippen, waardoor de huid glad blijft en aan modder weerstaat.

3. In de modder houdt de paling zijn winterslaap.

B. Een sluipend roover.

1. Hij eet vischjes, schaaldiertjes, soms kikkers.

2. Traag en kronkelend beweegt zijn slangvormig lichaam vooruit.

3. Rug- staart- en aarsvinnen zijn vergroeid tot één smalle zoom.

4. Buikvinnen ontbreken.

5. In den wijden bek zitten vele haaktandjes.

C. Geheimzinnige voortplanting

1. Ontstaan uit kuit door wijfjes afgestaan

2. Eerst aallarve of glasvischjes (15 cm)

3. Tijdens deze gedaanteverwisseling krimpen ze in tot 6 cm.

D. Waarom de paling vele eitjes heeft

1. Het grootste gedeelte deugt niet.

2. Een ander gedeelte komt op een ongunstige plaats terecht of wordt opgewreten door andere waterdieren.

3. De paling wordt veel vervolgd om het lekkere vleesch en de taaie huid.

Taken voor de lln.

1. Prentjes en afbeeldingen zoeken en inplakken

2. Spreekoefeningen en uitdrukkingen, verhalen betreffende den paling

v.b. zoo glad als een paling

3. Paling bestudeeren: kop, bek, kieuwen, vorm, van het lichaam, vinnen, enz.

4. Noteeren wat ge niet moogt vergeten te vragen aan den meester.

Worden op dezelfde wijze behandeld

de snoek- de baars- de kikvorsch- het waterhoen en nog een paar anderen

Huisdieren:

Het paard- de koe- het rund- het zwijn- de hond- de kat, enz.

Vogels: de boerenzwaluw- de kip

Andere dieren: de haas- het konijn- de duiven- de eend- de mol- de engelen

Français

Hier zal de o. enkele gemakkelijke spreekoef. doen in verband met de waarnemingslessen. Dit gebeurt dus kort na de schoolwandeling. Door vraagjes kan de o. hier al hetgeen men opgemerkt heeft laten reconstrueren en uitbreiden. Hierbij kan tevens de woordenschat veel uitgebreid worden. Talrijke nieuwe woorden kunnen worden aangeleerd. Daarmede kunnen de lln. dan kleine zinnetjes vormen, die op het bord geschreven worden en door de lln. afgeschreven.

v.b. van zulke spreekoefeningen

Notre commune- population- bâtimens- le chemin de fer- l'école primaire- la maison communale- l'église, etc.

Werk voor de lln.

Evenals bij de lessen in de Moedertaal wordt naast het résumé in het schrijfboek een zigtje of een uitknipsel van een dagblad geplakt of ook voor gemakkelijke dingen kunnen de lln. eens schetsen.

Een tweede oefening die kan gedaan worden is de les in dictee. Korte, gemakkelijke teksten door den o. zelf samengesteld, als toepassing.

Daarbij kan tevens eens een leesles gegeven worden. De teksten door o. samengesteld worden door de lln. gelezen om het best.

Muziek

Talrijke oefeningen zijn hier te doen.

1) Solfège (notenleer) goed gekozen oefeningen door onderwijzers

2) Liederen Mijn Dorpje

De dorpsmuzikanten

Mijn Dorpie

A. Jacobs

E. Hullebroeck

(wijze: Wat zijt gij schoon o Kempenland)

I. Wat zijt gij schoon, o dorpje mijn

Met uwe vlakke velden

Met uwe werkers vrienden mijn

Met uwe stille helden

O dorp, waar ik geboren ben

Gij zijt het schoonste dat ik ken

II. En schouwt men rond al over 't land

En knikt het al u tegen

Het lacht u toe ten allen kant

Langs bosch en wei en wegen

III. En prijkt gij schoon, o dorpje mijn!

In 't kroontje van den lande

Ge maakt met anderen grooten bloei

Een duurzame schat, een pande

Waar 'k rustig en tevreden ben

In 't schoonste landje dat ik ken

Behandeling

a) Voorlezen van den tekst

b) Moeilijke woorden

c) Karakter

Bezingt den lof van het dorpje

d) Zedenles: Wij moeten onzen geboortegrond beminnen en liefhebben

e) Schrijver en toonzetter

A. Jacobs, onderwijzer te Weerde

E. Hullebroeck (nota's M. Verelst)

Handenarbeid

De realisatie op de zandtafel gebeurt met behulp van de lln.

Eerst en vooral wordt een grauw papier onder het laagje zand gelegd. Daarna worden de huisjes vervaardigd in hout of karton.

V.B.

ZIJGEVEL

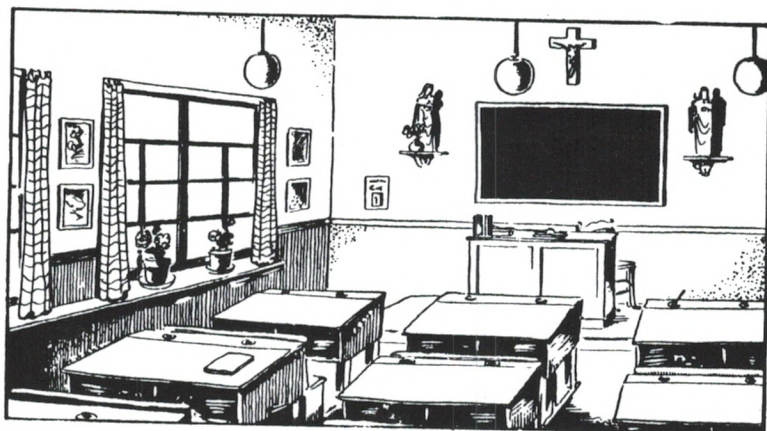
Brug over de Baerebeek

Voorgevel, achtergevel en dak

Spoorwegbrug Brussel-Antwerpen

Zuster Melanie met haar leerlingen anno 1921.

Wanneer de huisjes vervaardigd zijn, worden ze door de leerlingen gekleurd: roode daken, blauwe of groene luiken, witte ramen, bruine of groene deuren, enz.

Als de o. ondervindt dat de kartonnen huisjes niet sterk genoeg zijn, kan hij ook houten gebouwen gebruiken. Daartoe worden een paar juffers in green gezaagd in den vorm van een huisje en het werk van de lln. beperkt zich tot het schilderen (in olieverf) van daken en gevels. De o. doet dan zelf in bijzijn van de lln. het fijne schilderwerk.

Dan moeten er ook boomen gemaakt worden. Dat gebeurt bij middel van crepon-papier en stokjes. Men maakt insnijdingen in het papier en rolt het daarna op een stokje. Het onderste deel wordt vastgeplakt, men laat drogen en daarna trekt men de takken (de franjes) open. De boom is klaar. Heel gemakkelijk en goed werktje.

V.B.

Verdere knip- en plak oefeningen

Tafereeltjes uit het dorp: wijken, streken.

V.b. "De Werfheide", de "Weidestreek", de "Baerebeek", enz.

Gebeurt natuurlijk na de les van waarnemen. Het milieu moet goed gekend zijn (spreek-oef. kan even voorafgaan). Daarna wordt het milieu beter ontleed: waar ? wat stelt het voor ? elementen ? plaats, grootte en kleur ? Desnoods een bordschets ter verduidelijking. Model niet slaafs nabootsen.

Kleiarbeid

a) Levensvormen (koe, paard, hond, enz.) in verband met het belangstellingscentrum

b) figuren voor de zandtafel

Gang voor de les: Methodiek Handenarbeid

Zoals we zien is er stof genoeg om enkele lessen van Handenarbeid te vullen.

Het Meer van Hofstade

Hofstade bij Mechelen werd eerst in 1870 een zelfstandige gemeente en bezit niets dat onder mommentaal of geschiedkundig opzicht belang inboezemen kan.

De dorpskerk- 't eenige gebouw van beteekenis heeft niet de minste bouwkundige waarde en dagteekent eveneens slechts uit de tweede helft van de vorige eeuw, toen het gehucht Hofstade nog tot het aangrenzende doch langs de andere zijde der Leuvensche vaart gelegen Muizen behoorde.

Hofstade bleef tot vóór enkele jaren dan ook vrijwel een onbekende gemeente, die door de toeristen welke in het nabijgelegen Elewijt het vermaarde Rubenskasteel gingen bezichtigen of langs de mooie baan naar Tervueren van uit Brussel de Mechelse beiaardconcerten kwamen bijwonen, volkomen achteloos werd voorbijgeloopen.

De geraamten van mammoeth's en van andere voorhistorische diersoorten, die er bij 't uitgraven der putten in 1909 werden ontdekt, en de gevechten welke er in Augustus 1914 bij den aanvang der belegering van Anwerpen werden geleverd vermochten slechts tijdelijk eenieders aandacht op Hofstade te vestigen. Bij den wapenstilstand was zij terug een van die rustige Brabantse landbouwersgemeenten geworden die alhoewel tot het arrondissement Brussel behorende, veel te ver van de Hoofdstad verwijderd liggen om dezer maatschappelijke en politieke actie mee te leven, en derhalve veeleer de kultureele en sociale invloeden van het naburige Mechelen ondergaan.

Sindsdien is Hofstade echter een drukbezochte volksbadplaats geworden is zoo'n rumoerige strijd omtrent het eigendomsrecht van het thans alombekende "meer" ontstaan, dat deze een kwestie van Nationaal belang schijnt te zijn geworden.

Wij wenschen vooralsnog geen partij te kiezen in het konflikt dat desaangaande tusschen de baders en het Mechelsche stadsbestuur eenerzijds is opgerezen, en willen on voor heden bepalen tot een objectieve uiteenzetting over het nog steeds hangende vraagstuk.

Over de geschiedenis der "putten" valt zeer weinig te zeggen. Einde der vorige eeuw werden door den Belgische staat even buiten en ten Zuid-Westen van de kom der gemeente Hofstade, uitgestrekte terreinen aangekocht - ruim 150 hectaren groot tusschen de Leuvensche vaart en den steenweg naar Mechelen naar Tervuren gelegen- waar jaren achtereen de noodige gronden werden opgehaald om onze spoorbanen te verhoogen. De uitgravingen, die alleen de betrokken spoorwegdiensten, belang schenen in te boezemen, zouden voor de buitenstaanders onopgemerkt zijn voorbijgegaan zonder de merkwaardige ontdekkingen welke er gedaan werden en thans in het natuurkundig museum te Brussel berusten.

Hofstade werd te dien tijde door oudheid- en natuurkundigen druk bezocht en geraakte meteen plots uit den vergeethoek. De belangstelling was evenwel van slechts korten duur want hoe wonder het ook moge klinken, niemand dacht vóór den oorlog, aan wat er van deze steeds groter en dieper wordende putten wel ooit zou zijn geworden. Het feit dat een bronnen werden ontdekt, zoodat de opgravingen zonder stoornis konden worden voortgezet en de putten steeds droog bleven, zal hier wel het meest aanleiding toe hebben gegeven.

Naarmate de werken vorderden, onstond evenwel een natuurlijke afwatering der omliggende terreinen, die geleidelijk droog vielen: zoodat ten slotte een paar pompen diene te werk gesteld, ten einde het ondergrondse water op te halen, dat van de aangrenzende landerijen in de putten vloeiende en de verdere uitgravingen belemmerde.

Gedurende de oorlogsjaren werd naar de putten niet meer omgezien met het gevolg dat het steeds toestroomende water onaangeroerd bleef en de twee grootste putten volledig gevuld geraakten.

Zoo ontstond eindelijk het thans ongeveer 80 Hectaren groote en van 10 tot 15 meter diepe "meer" na dit van Virelles bij Chimay, de grootste watervlakte welke in ons land wordt aangetroffen.

Na den wapenstilstand werden de werken van Hofstade voor goed opgegeven, tot groote vreugde van de landbouwbevolking, die sinds het volloopen der putten geen verdere afwatering haren weer opbloeiende landerijen meer had te duchten.

Inmiddels was Hofstade echter een geliefkoosd wandeloord voor de bevolking der omliggende centra geworden tot de stikkeete Zomer van 1921 er meteen aller aandacht op vestigde, en duizenden baders - inzonderheid Brusselaars- er koelte en verpoozing kwamen zoeken.

Het Beheer van Staatspoorwegen dat eerst gedacht had de putten voor het bevoorraden zijner lokomotieven te benuttigen, doch dit plan achteraf moest laten varen, aangezien het water er ongeschikt werd toe bevonden, liet inmiddels maar begaan, zoodat het gemeentebestuur van Hofstade ten slotte heel alleen den last van dezen onverhoedschen toevloed van baders en kijklustigen had te dragen.

Zoo verliepen enkele jaren, gedurende dewelke zich geen enkel openbaar bestuur om de putten bekommerde en eenteder te Hofstade volkomen vrij was. De plaatselijke politie zorgde weliswaar voor toezicht, doch kon onmogelijk beletten dat tientallen baders verdronken en de zoogenaamde "putten" van Hofstade een allertreurigste vermaardheid verwierven. Maatregelen drongen zich dan ook op. Het gemeentebestuur van Hofstade, dat trouwens over geen voldoende geldmiddelen beschikte om de putten tot badplaats in te richten, liet aan den rechtmatige eigenaar de zorg over zulks te doen.

Plannen werden opgemaakt en besprekingen gehouden tot ten slotte de stad Mechelen op zoek naar drinkwater voor haar bevolking - werd aangedrongen om over de twee grootste putten, die inmiddels zijn saamgelopen en thans een groot meer vormen, te mogen beschikken.

Het verzoek werd ingewilligd en onverwijld werden filters gebouwd en geleidingen aangelegd, zoodat in 1927 reeds de drinkwaterinrichting der stad Mechelen officieel door H.M. de Koningin kon worden ingehuldigd.

Van dat oogenblik af rijst het verzet en begint een gansch nieuwe periode in de geschiedenis der putten van Hofstade.

Het stadsbestuur van Mechelen, heer en meester over de putten geworden, besloot namelijk deze af te zonderen en met een tien meter breede gracht te omringen, zoodat ze door de baders niet meer konden bereikt worden.

Deze bleven nochtans toestroomden, doch deze moesten zich tevreden stellen met de ringgracht, alsmede met een derden put, die evenwel slechts 2 Hectare groot is en vlakbij den den steenweg ligt t.t.z. tusschen het eigenlijke meer en de baan Mechelen-Tervuren.

Zij morren samen met de landbouwbevolking van Hofstade, die het peil der putten ziet dalen en terecht beducht is voor een nieuwe drooglegging harer landerijen. Rekwesten werden geschreven, ja zelfs interpellaties in de Kamer gehouden met het gevolg dat ten einde raad een bijzondere Kommissie gesticht werd voor doel hebbende het vraagstuk der putten van Hofstade in zijn geheel te onderzoeken en er een degelijke en voor ieder bevredigende oplossing aan te bezorgen.

Deze Kommissie heeft onlangs een beslissing getroffen die evenwel weinigen bevredigde en weereens aller aandacht op Hofstade vestigde. De oplossing is namelijk niet zoo gemakkelijk te vinden als sommigen wel denken. Drie scherp afgeteekende groepen betwisten elkander het recht over het meer te beschikken.

De landbouwbevolking van Hofstade, die beweert dat anderen niet het recht hebben haar water af te voeren en aldus haar landerijen droog te leggen.

Het stadsbestuur van Mechelen, dat met Leuven in onderhandeling is, ten einde over het water der nabijgelegen vaart te mogen beschikken om het peil der putten steeds op voldoende hoogte te kunnen houden en aldus de gewettigde klachten der landbouwers van Hofstade te vermijden, doch beslist tegen een besmetting van het water door baders gekant is en zijn meesterschap over de putten onbepert wenscht te blijven uitoefenen.

De baders, eindelijk, die zich in den beginne tot eenvoudige protesten bepaalden doch ten slotte door bemiddeling van hun woordvoerder - heer le Maire - een volledig plan tot het inrichten eener badplaats hebben ingediend. Zij beweren dat de stad Mechelen het recht niet heeft het meer van Hofstade af te sluiten en dit laatste evenals de "Wansee" bij Berlijn en de "Gaünsehaufel" bij Wenen tot volksbadplaats der niet verwijderde Hoofdstad Brussel dient ingericht.

Het meer van Hofstade beschikt namelijk dank zij de zandachtige omgeving, over een uitzonderlijk mooi strand - tweemaal zoo lang als dat van Blankenberge- en kan derhalve duizenden arbeiders en kleine burgers, wie het aan geld en tijd ontbreekt om een paar dagen aan zee te gaan doorbrengen, de genoegens eener badplaats bezorgen. Samen met het aanleggen van beplantingen, die van de omgeving een mooi hoekje zouden maken en het aanbrengen van zweminrichtingen, die alle gevaar voor verdrinken wegnemen, werd ook het zoo belangrijk vraagstuk der verkeersmogelijkheden ingestudeerd.

Hofstade kan op dit oogenblik van uit Mechelen 't zij per motorbootje langs de Leuven-sche vaart, 't zij per auto of per bus langs de Tervurenschen steenweg bereikt worden. De Brusselaars moeten er evenwel van uit Eppegem of Weerde te voet naartoe.

Te hunnen behoeve wordt dan ook het openen eener statie te Hofstade - op de lijn Muizen-Schaarbeek- voorgesteld, terwijl bovendien ook nog van niet minder spraak is dan van het aanleggen eener brug over de Leuven-sche vaart, ter hoogte van het zoogenaamde "Hever-Pont" dit met het doel den Leuven-schen met den Tervurensche steenweg, over Hofstade te verbinden.

Wanneer wij tegenover de desiderata dezer drie groepen de beslissing stellen, welke door de hooger bedoelde bijzondere commissie werd getroffen- beslissing die enkel het inrichten eener zwemgelegenheid voorziet, niet in het meer, doch in den slechts 2 ha grooten en nog vrijen put, zal men best begrijpen dat het opgerezen geschil verre van beslecht is.

Niet zonder belangstelling wordt dan ook naar het verder verloop der gebeurtenissen uitgezien, inzonderheid naar de beslissing van den gemeenteraad van Hofstade, die op dit oogenblik een overeenkomst instudeert, welke onvermijdelijk tot nieuwe besprekingen voeren moet en ten slotte - naar wij hopen- wel een voor eenieder aannemelijke oplossing zal uitlokken.

Mechelen

Ernest Doms

Het in orde stellen van Hofstade - Putten

Er werd reeds zoveel geschreven over het strand van Hofstade. In 1928 had een ondervraging plaats in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Eindelijk is er een oplossing gevonden, die zelfs aan de moeilijksten voldoening kon schenken.

Het geldt hier een kwestie van algemeen belang. Aan de bevolking van een groot deel der provinciën Brabant en Antwerpen gelegenheid verschaffen om goedkoop en gevaarloos van het baden te genieten. Dat de bevolking der hoofdstad en der groote steden Mechelen en Leuven in massa naar Hofstade zal toestromen lijdt geen twijfel.

Daarom hebben de openbare besturen naar een oplossing gezocht, en ze hebben ze gevonden.

Dat de onderhandelingen moeilijk zijn geweest en lang hebben geduurd, zal iedereen begrijpen als hij weet welke belangen hier moesten overeengebracht worden.

Het Ministerie van Financiën, want de putten bevinden zich op staatsgronden.

Het Ministerie van Vervoer, dat de gronden had weggehaald, en alzoo de meren in 't leven had geroepen, die van het buitendorpje Hofstade een bekende en drukbezochte badplaats gaan maken.

Het Ministerie van Spoorwegen, dat zijn medewerking moest verleen met een statie in te richten en een geregelde treindienst.

Het Ministerie van Openbare Gezondheid dat in opzicht van publieke zedelijkheid en gezondheid de strengste eischen stelde.

De stad Mechelen, die haar drinkwater uit den grooten put trekt.

De gemeente Hofstade, die moet instaan voor de orde en de veiligheid op haar grondgebied.

Voegen wij erbij dat ook het volk zijn woord wilde meespreken. Het had Hofstade uitgekozen als gezonde ontspanningsplaats, en eischte verbeteringen en veiligheidsmaatregelen. En het had gelijk.

De hooger genoemde besturen gaven gehoor aan den volkswil. Er werd een prijskamp uitgeschreven om het Strand van Hofstade in orde te brengen. Talrijk waren de deelnemers. We moeten bekennen dat waarlijk het beste en het schoonste ontwerp werd bekroond, dit van de firma Gelders Gebroeders & De Gendt L. van Vilvoorde.

Deze firma zal veel méér tot stand brengen dan voorzien was in de voorwaarden van den prijskamp. De eigenaars van de aanpalende gronden gaven hen de toelating om over een gedeelte hunner goederen te beschikken om waarlijk iets prachtigs te verwezelijken- met echten durf hebben de aannemers hun werk aangevat. Ongeveer 300 werklieden zijn te allen kante bezig. De steile wanden van het meer worden herschapen in een waarachtig zeestrand: een zachte helling van 15 meter breedte. Met de afgevoerde aarde worden de diepten in het water gevuld, zodat nergens méér gevaar voor verdrinking zal bestaan. Op de bedding wordt daarna een laag rijnzand uitgestrooid. Eens dat in orde wordt tot de pompinstellingen overgegaan? Het water zal steeds vernieuwd worden. Langs eenen kant wordt versch water bijgepompt, langs den anderen kant vloeit het overtollige water weg langs de Zwarte beek, die gansch overwelfd is. Ook de riolen van de op te richten gebouwen zullen in deze beek uitmonden. Vier paviljoenen worden opgericht die moeten dienen tot kabines voor de baden en tot kleederbewaarplaats. Deze paviljoenen dienen tevens als drankgelegenheid, en hebben boven platform, speciaal geschikt voor zonnebaden. Ook bevatten zij reddingstoestellen en een wachthuisje voor de redders. Hier en daar worden stortbaden voorzien.

Alle waarborgen zijn er dus, om te kunnen zeggen: in Hofstade kan men goed en zonder gevaar gaan baden ! Dat het water van de putten van Hofstade ook onder gezondheidskundig opzicht voldoet is bewezen. Het water werd ontleed en volledig goedgekeurd. Er is ook gezorgd voor goed drinkwater. In alle gebouwen kan de waterleiding geplaatst worden, verbonden met de hoofdleiding der stad Mechelen. Dat er niets onverlet is gelaten om het aangename aan het nuttige te paren, ziet ge aanstonds. Langs den modernen ingang treedt ge binnen. Ervoor is er een groot plein. Er kan dus geen verkeersbelemmering zijn op den steenweg. Wat ge ginder bemerkt die toren en ouderwetsche gebouwen, 't is de Markt. Iets in den aard van Oud Brussel of Oud België op de Tentoonstellingen. Dat wordt waarlijk prachtig. Méér dan twintig huisjes omringen De Markt. In het midden de kiosk voor muziekuivoeringen enz. Een buitenkansje voor de bezoekers. Het gebouw nevens den toren is het Stadhuis. Daar zijn al de diensten samengebracht: bestuur, post, telefoon, politie, brandweer, Roodkruis. De Markt wordt zeker een groot aantrekkingspunt voor Hofstade-Baden. Een kleine trein (Lilliput) zal over een afstand van 4000 meter bollen, vanaf Hofstade-Station naar de bijzonderste aantrekkingspunten. Om de bezoekers uit de hoofdstad te voldoen rijdt een omnibustrein. Op 20 minuten bereikt men Hofstade vanuit Brussel-Noord. In volle seizoen zullen er een menigte van die treinen bollen. Wie dus in Hofstade-Station uitstapt, kan ofwel te voet gaan, ofwel met het Lilliput-treintje, ofwel bootje varen. Ja, op de vaart, die naar het meer vaart, zullen bootjes varen. Aan die vaart (De Lido) zal het kermis zijn. Kramen zullen elkaar volgen. Volgen we de vaart dan hebben we onderweg de waterschute. Wat verder de Café de Paris. In 't midden der berken zal Mie Kramiek boterhammen leveren met platte kaas en radijsjes. Ginder zal de

"Paddestoel" verrijzen, zeer eigenaardig uitgedacht. Verder nog de "Galettenmolen" die met zijn lichtgevende vleugels den omtrek zal verlichten. Voor golf en andere spelen zal zeker gezorgd worden. "Le Belvédère" wordt gebouwd in een opene plaats te midden dennenbosschen. En wat zal er nog allemaal bijkomen? Hofstade strand wordt zeker iets eenigs. Aangenaam en nuttig! Wat al plezante dagen hebben de menschen uit den omtrek reeds in 't zicht. 't Zal daar krioelen van buitenlieden en Brusselaars, Mechelaars en Leuvenaars, en nog velen van verderop. Aan het strand zullen ze aangename stonden slijten met te baden of zien te baden, met een zonnebad, enz. In de cafés en restaurants zullen ze hun honger stillen en hun dorst lesschen. Aan "De Markt" zullen ze een bezoek brengen. In dit "Klein Dorp" zal een burgemeester zijn, een champetter, een koningin. Alles zal daar te verkrijgen zijn. Men zal er in volle gezelligheid kunnen genieten van concerten, festivals, wedstrijden van alle aard. Vlaamsche kermissen, lichtstoeten...Dagelijks zal daar iets te doen zijn. Om de veertien dagen zal een gazetje verschijnen, waarin het programma der feestelijkheden zal aangegeven worden. De menschen zullen dit allen willen zien in volle verlichting, en dan zullen ze huiswaarts keeren, geheel voldaan. En tegen geburen en kennissen zullen ze spreken over het schoone en het aangename en het nuttige waarvan ze in Hofstade hebben genoten. En in steeds grooter gezelschap zullen ze terugkomen. Want Hofstade-Strand wordt het aantrekkingspunt uit uren in den omtrek. De plechtige inhuldiging wordt voorzien op 16 April, dag vóór Paschen. Hulde aan de flinke aannemers Gebroeders Gelders & L. De Gendt, die op zoo weinig tijd Hofstade-Strand zullen hebben opgericht, buitengewoon goed en buitengewoon prachtig (De Dagbladen)

Hofstade: Baden

De kwestie van den aanleg van een binnenstrand te Hofstade - die sinds zoo lang reeds de belangstelling van het publiek gaande maakt - is vooral den laasten tijd actueel belang geworden. De ontwerpen v.h. Departement van Volksgezondheid werden fel besproken, goedgekeurd of afgekeurd. Sommige bekennen dat zij nog altijd niet begrijpen waarover het eigenlijk gaat. Wat is feitelijk Hofstade! Wat gaat men er doen? En hoe zal men het doen?

Daarom achten wij het noodig enkele nadere inlichtingen te verstrekken.

Wat is het meer van Hofstade?

Eigenlijk moet men spreken v.d. meren van Hofstade, want naast de tamelijk uitgestrekte bassins, bestaan er twee meren respectievelijk 35 en 25 Ha groot, te zamen dus 60 Ha. met een watervolumen van ongeveer 5 miljoen m³. Deze meren, ontstaan korten tijd vóór den oorlog door het uitgraven van grond die nodig was om spoorwegtaluds aan te leggen, zijn gelegen op een zandige hoogvlakte, begroeid met heide en dennenbosschen, in een gezonde en schilderachtige streek. Hun water is zeer zuiver en helder. Ze zijn omringd door een mooi strand met fijn zand, dat zoo uitgestrekt is als het strand te Blankenberge.

De Staat beschikt daar over een domein van meer dan 100 Ha. grond en water.

Het betreft hier een prachtig domein: Hofstade is namelijk bovendien uitzonderlijk goed gelegen: de onmiddellijke nabijheid van Brussel, Mechelen en Leuven maakt van Hofstade een gemakkelijk te bereiken ontspanningsoord voor gansch het centrum van België.

Noodzakelijkheid v. toezicht en organisatie

De stadsbewoners, zoo belust op licht en lucht, zullen spoedig de voordeelen van Hofstade leeren waarden.

In 1919, was de toegang tot de meren nog vrij. Tijdens de zomermaanden kwamen er dagelijks duizend bader, om er, spijtig genoeg niet zonder gevaar, van zon en water te genieten. Wat gevaar bleek aldra niet denkbeeldig. Zeer talrijke ongevallen vielen er te betreuren. Een andere moeilijkheid rees nog op: de stad Mechelen had zoo juist het recht verworven het water v.h. meer te pompen voor haar watervoorziening; dit had voor gevolg dat het peil van het water begon te dalen, ook dat het water noodzakelijk moest gezuiverd worden.

Het werd noodig een definitieve regeling te treffen voor Hofstade.

Mislukking v.d. private onderneming.

Een Commissie in 1929 door het Ministerie van Spoorwegen opgericht, regelde de kwestie van de watervoorziening van de stad Mechelen. Voor den aanleg van een strand werd er echter niets verwezenlijkt.

In 1932, hadden de werkzaamheden van een nieuwe Commissie voor gevolg dat een aanbestedingwedstrijd uitgeschreven werd voor de verhuur van circa 11 Ha, grond en water, deze werd toevertrouwd aan een firma uit Vilvoorde, tegen een jaarlijksche huurprijs van 100.000fr. De huurder moest het bassin, groot 2,5 Ha. gelegen ten Zuiden v.d. groote meren als zwembad aanleggen en geschikte badinrichtingen tot stand brengen.

Die private firma, van meet af het slachtoffer v.d. economische crisis, beschikte niet over de benodigde kapitalen en kon aan haar verplichtingen niet voldoen; het aantal cabines was uiterst gering, de sanitaire installaties waren gebrekkig, enz.

Niettegenstaande dat alles was de toeloop groot. Zulks bewijst ten overvloede dat dit strand aan een noodwendigheid beantwoordt. Spoedig ontwikkelt zich rondom dat strand een buitengewone activiteit op handelsgebied. Gebouwen worden opgetrokken in niet duurzame materialen. Drank- en dansgelegenheden komen uit den grond als paddestoelen. Men treft er deftige gelegenheden aan, maar spijtig genoeg ook andere, die ver van behoorlijk zijn. Hofstade verwekt den indruk van een kermis, waar geen enkele maatregel zou getroffen zijn om er de zedelijkheid te vrijwaren.

Wat het water betreft van het zwembassin, dit wordt besmet door de overtalrijke baders, bezoedeld door het water van een beek waar het vee zich komt laven, en...van zuivering geen sprake ! De openbare gezondheid is daar in gevaar.

De huurceel, toegestaan van 4 jaar verviel in 1937. De Staat weigerde haar te vernieuwen.

De taak v.h. departement van volksgezondheid.

De private onderneming leed schipbreuk.

Op 7 Juni 1937 besloot de regeering aan het Departement van Volksgezondheid, onder dezès uitsluitende verantwoordelijkheid de opdracht toe te vertrouwen om het Hofstade-strand aan te leggen.

Onmiddellijk zette het Departement zich aan het werk.

De ontwerpen met wier verwezelijking eerlaang een aanvang zal worden gemaakt voorzien niet langer een slijkerig zwembassin van 2,5 Ha. voor het publiek, maar een prachtig meer van 2,5 Ha.: bovendien den aanleg v. een strand van 700 m. lengte, het

bouwen van cabines in voldoende aantal om aan 1000 baders gelegenheid te bieden zich tegelijkertijd te ontkleeden, het bouwen van een restaurant met eetzaal voor ongeveer 1000 personen.

Bij de verwezelijking van dat ontwerp mag de watervoorziening v.d. stad Mechelen niet uit het oog worden verloren. De ontworpen werken zullen ook dáár in voorzien en wel onder betere voorwaarden dan tot nu toe het geval is.

Ziedaar wat onmiddellijk tot stand zal komen. Dit is echter slechts een gedeelte v. een algemeen plan waarbij voorzien wordt: de inrichting v.h. oude zwembad als stadion voor watersport, daar vlakbij, het bouwen v. een sportstadion voor watersport, daar vlakbij het bouwen van een sportstadion met terreinen voor de beoefening van voetbal, basketbaal, net-ball, hockey, schijfwerpen en alle andere openluchtspelen, dan een tehuis voor kinderen omgeven door een strand uitsluitend voor die kinderen en van een uitgestrekt grasplein voor kinderspelen.

Ten slotte binnen min of meer afzienbaren tijd de oprichting ontworpen van een station ter vervanging van de bestaande spoorweghalte, van een aanlegplaats en garage voor cano's, van een kampeerterein, een jeugdherberg, een centrum voor arbeidersvacantieconcerten voor zwakke kinderen, een auditorium voor openluchtconcerten, een openluchttheater....

De onteigeningen

Bij Koninklijk besluit van 22 October 1937 werd het Departement er toe gemachtigd een strook van circa 200 Ha. grond en gebouwen te onteigenen. Sommige personen hebben daarbij een alarmkreet geslaakt. Feitelijk zal voor het ogenblik slechts overgegaan worden tot de onteigening van 35 Ha.

Deze onteigening van 35 Ha. is noodzakelijk. In hoofdzaak betreft zij, eenerzijds, de gronden gelegen onmiddellijk ten Zuiden van de bassins en bestemd voor de oprichting van het stadion, anderzijds, een strook grond langsheen den Tervurenschesteenweg, waar nog enkele inrichtingen bestaan, die beter zouden verdwijnen.

Indien het Departement zich het recht voorbehoudt meer gronden te onteigenen, is dat vooral met het doel een beschermingszone aan te leggen, waarop slecht door het Departement erkende inrichtingen zullen gebouwd worden en een commercieele exploitatie tegen te gaan die, om het even op welke wijze, aan de goede faam van het strand zou kunnen schaden.

De Begrooting: *Buiten de 5 mill. frank bestemd voor de onteigeningen, werd op de buitengewone begrooting van het Ministerie van Volksgezondheid, een krediet van 15 mill. uitgetrokken voor de verwezelijking van het model-strand.*

Dit is weinig, wanneer men het ontwerp nagaat, dat in 1935 door het Departement van Verkeerswegen werd opgemaakt en eene uitgave van 37 miljoen voorzag.

Het is zeer weinig, wanneer men dit budget vergelijkt met dat van het "Boschplan" dat nu, nabij Amsterdam uitgevoerd wordt en waarvan het bestek ongeveer 300 mill. Belgische frank bedraagt.

Dat krediet zal echter voldoende zijn - volgens de inschrijvingen die het Departement ontvangen heeft - voor de inrichting van een binnenstrand, uitgerust met behoorlijke badinrichtingen en geschikt voor het groot aantal personen die er gebruik zullen van maken. Bovendien worden voor de toekomst uitbreidingsmogelijkheden voorzien.

Een werk dat dringend nodig was.

In den zomer van 1933, kwamen elke feestdag meer dan 30.000 personen naar Hofstade. De inkomgelden, vastgesteld op 1 fr. per persoon (met vermindering voor kinderen, invaliden, enz.) brachten in 1933 meer dan 500.000 fr. op. Op een feestdag (bezoek van Prins Leopold) bedroeg de opbrengst meer dan 100.000 fr.

De inrichting van een binnenstrand is noodzakelijk geworden voor de ongeveer 2 mill. inwoners van Brussel, Leuven, Mechelen en van de nijverheidsstreek in de nabijheid van Hofstade, die noch den tijd, noch de middelen hebben om naar de zeekust te gaan.

Onze jeugd vooral, verlangt naar openluchtsport. Te lang hebben we ze verwaarloosd. De vacaties moeten voor onze jeugd en voor al degenen die door hun dagelijkschen werk in bureelen, werkhuisen of fabrieken opgesloten zijn, een middel zijn om hun krachten terug te winnen, doch daartoe is het noodig dat ze volop van de weldaden van open lucht, water en zon kunnen genieten.

Hofstade is de eenige streek van het land waar men op zoo voordeelige wijze dit binnenstrand kan aanleggen.

Hofstade is -zooals een groot dagblad uit de hoofdstad schreef in 1928 en in 1932 een nationale rijkdom, die ten nutte moet worden gemaakt.

Dit legt aan den Staat echter geen zware financieele lasten op. Enkel het vereischt minimum zal nu verwezenlijkt worden. Dit minimum is niets voorloopig. Het zal de kern zijn van wat Hofstade kan worden, van wat Hofstade zal worden, want Hofstade is een leefbare onderneming die niet alleenlijk met eigen middelen zal kunnen bestaan, doch zich ook in de toekomst zonder hulp zal kunnen uitbreiden.

De Staat zal het beheer van Hofstade aan een autonoom organisme toevertrouwen, dat onder zijn toezicht werkt.

Men mag ten andere niet uit het oog verliezen dat meer dan 9 mill. zullen besteed worden aan loonen voor het werk ter plaatse en in de fabrieken uit te voeren, en zodoende zullen de ontworpen werken bijdragen tot bestrijding van de werkloosheid.

Vergeeten wij ook niet dat het aanleggen van parken, speelpleinen en zwemkommen, het sluiten van ziekenhuizen en sanatoriums betekent.

Hofstade is een werk dat dringend noodig was.

Inlichtingen met betrekking tot de ontdekkingen die door het Koninklijk Natuurhistorisch Museum van België te Hofstade gedaan werden (Volgens verslag mij gezonden door het bestuur van voornoemd Museum op 15 maart 1937

De uitgravingen te Hofstade geschieden in 1909-1910. De zeer talrijke gebeenten, waarvan de meeste volkomen bewaard waren, behoorden tot dieren welke de fauna van het Boven-Quartair, d.w.z. een fauna van koude steppen of van toendra kenmerken.

De voornaamste ingezamelde soorten zijn de volgende:

1) *De Mammoet. De gebeenten van deze soort vormen het grootste deel van de collectie. Werden ingezameld zestig slagstanden, zes bijna volledige schedels en een zeer groot aantal verscheidene beenderen, als wervels, beenderen van de ledematen, ribben, enz.*

2.- *De Neushoorn met afgeschutte neusgaten volgt onmiddellijk in de orde van de belangrijkheid. Daarvan werden zeven en twintig volledige schedels gevonden, evenals zeer talrijke beenderen van romp en ledematen.*

3.- Komen daarna minder overvloedige en minder kenschetsende vormen, waarvan de meeste nog in Europa leven. Het zijn:
 De fossiele Bizon van Europa (uitgestorven)
 De Oeros (uitgestorven)
 Het Paard
 Het Grote Hert van Ierland (uitgestorven)
 Het Gemeen Hert
 Het Rendier
 De Geit
 De Haas
 Het Konijn
 De Vos

N.B. Deze verzamelingen kunnen tegenwoordig niet door het publiek bezichtigd worden, daar de plaats ontbreekt om ze ten toon te stellen. Het is nochtans waarschijnlijk dat de noodige ruimte in 'n vrij nabije toekomst zal beschikbaar worden. E. Joostens

Cultuur- en Heemkring Sint-Gertrudis Ternat

Zaterdag 11 september 1993 van 8 tot 13 uur

In het Parochiehuis, Kloosterweg 1 te 1740 Ternat

o.a. bedevaartvaantjes, huiszegens, prenten, santjes, litanies, novenenboekjes, heiligen, legenden, geschiedenis van bedevaartplaatsen, gebedenboeken, wijwatervaotjes, heiligen beelden, stolpbeelden, beelden in kastjes, stroschilderijen, bedevaarttekens, medailles, ex-voto's, enz...
 Doopkaartjes, nieuwjaarsbrieven, prentkaarten, doodsbrieven en doodsbeeldjes.

Informatie: J. De Ridder, Borredam 29, 1740 Ternat (02/582.12.67)
 E. Gezel, Dreef 14, 1740 Ternat (02/582.16.55)